

Hoogheemraadschap van
Rijnland

NOTA SCHOON WATER 2

**Ontwerp KRW-programma
tweede uitvoeringstermijn KRW**

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	3
1. Nieuwe plannen voor Schoon en Gezond Water.....	7
2. Werken aan schoon en gezond water	10
3. Strategie tweede uitvoeringstermijn KRW	14
4. Optimalisatie indeling wateren en ecologische doelen.....	17
5. Generieke maatregelen voor schoon water.....	19
6. Geprioriteerde wateren voor de tweede uitvoeringstermijn	21
7. Omvang investeringsopgave KRW-maatregelen	25
8. Keuze invulling tweede uitvoeringstermijn KRW-programma.....	28
Bijlage 1. Kaart KRW-wateren.....	33
Bijlage 2. Meer lezen of zien?	34
Bijlage 3. Nota van toelichting (14. 15173).....	35
Bijlage 4. Nota van wijziging (14.14.821).....	36
Bijlage 5. VV-voorstel (14.09431)	37
Bijlage 6. VV-besluit (14.09436).....	38

TOELICHTING

Voorliggend document is het ontwerp-KRW programma voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW. Het hoort bij de stukken voor de inspraak conform afdeling 3.4 Awb. Het concept-ontwerp KRW-programma is naar aanleiding van de behandeling in de commissie van Veiligheid en Gezond Water op 26 feb 2014 voorzien van een Nota van Wijziging (14.14821, bijlage 3) en een Nota van Toelichting (14.15173, bijlage 4). Het concept-ontwerp KRW-programma is op 12 maart 2014 door het algemeen bestuur van Rijnland vastgesteld (14.09436, bijlage 6). Het is vrijgegeven voor de inspraak.

Dit document maakt onderdeel uit van de volgende set documenten die allen gedurende de inspraak digitaal en schriftelijk beschikbaar zijn:

1. Leeswijzer inspraak plannen waterkwaliteit KRW deelstroomgebied Rijn-west
2. Toelichting bij de Rijnlandse inspraak
3. *Nota Schoon Water 2: ontwerp programma tweede uitvoeringstermijn KRW*
4. Ontwerp programma tweede uitvoeringstermijn KRW Rijnland: maatregelenlijst
5. Ontwerp programma tweede uitvoeringstermijn KRW Rijnland: informatiebladen waterlichamen
6. Ontwerp programma tweede uitvoeringstermijn KRW Rijnland: kaart waterlichamen

In de toelichting op de Rijnlandse inspraak leest u meer over inhoud van de verschillende documenten, over de zaken waarop ingesproken kan worden en de inspraak procedure.

De leeswijzer van KRW deelstroomgebied Rijn-west geeft u informatie over de documenten die het rijk, de provincies en de waterschappen voor de KRW ter visie leggen.

Opmerking tav de weergegeven ecologische en chemische kwaliteit

De score van de chemische- of ecologische kwaliteitselementen in de kaarten en tabellen in de Nota Schoon Water 2 en de informatiebladen wijken soms af van de score in de landelijke factsheets. Dat komt omdat de Nota Schoon Water 2 is gebaseerd op de toetsingsresultaten van eind 2013. Gedurende 2014 is de landelijke toetsprogrammatuur aangepast, waardoor de scores soms beperkt zijn veranderd.

De verandering van de toetsresultaten geeft geen effect op het maatregelenpakket wat Rijnland ter visie legt. Daarom zijn de toetsresultaten in de Nota Schoon Water 2 (en in de informatiebladen) niet aangepast. Bovendien wordt gaandeweg 2015 nogmaals een toetsing uitgevoerd, die naar verwachting weer tot een kleine verandering van de toetsresultaten leidt.

1. Nieuwe plannen voor Schoon en Gezond Water

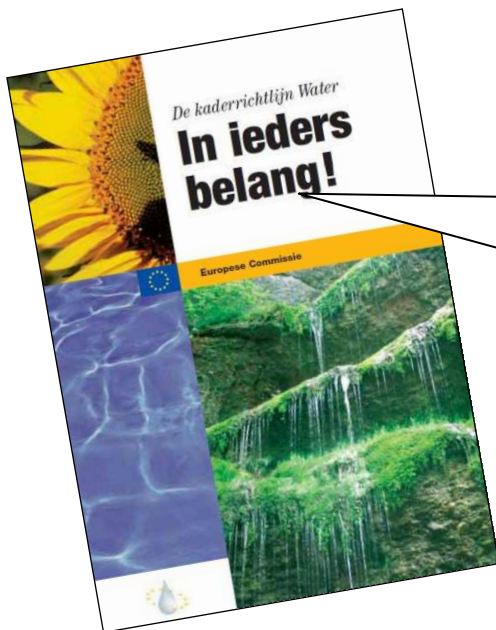
Een plan voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW

Rijnland werkt aan een goede waterkwaliteit en ecologie. Sinds 2000 valt deze opgave onder de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2009 stelden we, samen met de provincies en gemeenten, een omvangrijk plan op om in alle wateren een goede toestand te kunnen bereiken. De uitvoering van dit plan werd gespreid over drie uitvoeringstermijnen van elk 6 jaar (2010-2027).

De KRW biedt de mogelijkheid om aan het eind van een uitvoeringstermijn de plannen voor de volgende termijnen te herzien. Zo kunnen ervaringen en nieuwe inzichten meegenomen worden. Net als de rest van Nederland maakte Rijnland van deze mogelijkheid gebruik. We hielden de bestaande KRW-opgave tegen het licht en pasten deze waar nodig aan. Voorliggende Nota Schoon Water 2 geeft de bijgestelde plannen voor de tweede uitvoeringstermijn (2016-2021).

Het Algemeen Bestuur van Rijnland wordt gevraagd de Nota Schoon Water vast te stellen en daarmee de volgende keuzes te maken:

- Het vaststellen van de uitvoeringsstrategie voor de tweede uitvoeringstermijn.
- Het vaststellen van de gevolgen van deze strategie, namelijk een investering van gemiddeld 4,5 mln/jaar in de KRW-opgave.

"De kaderrichtlijn Water richt zich op de bescherming van water in alle wateren en stelt zich ten doel dat alle Europese wateren in het jaar 2015 een *'goede toestand'* hebben bereikt en dat er binnen heel Europa duurzaam wordt omgegaan met water."

Eerste uitvoeringstermijn in een notendop

De eerste uitvoeringstermijn van de KRW loopt van 2010-2015. Aan het eind van deze termijn zijn de KRW-maatregelen van de Nieuwkoopse Plassen, de Reeuwijkse Plassen en polder Stein gereed. We investeren daar samen met het rijk en de provincies bijna 35 mln euro. We verwachten goede resultaten.

Op de boezem troffen we deze uitvoeringstermijn een paar kleine maatregelen. Toch verbeterde de toestand aanzienlijk, omdat het water helder werd. In dit heldere water komt de plantengroei op gang, een belangrijke stap in het ecologisch herstel. We vermoeden dat deze verbetering samenhangt met de opkomst van een nieuwe mosselsoort, die het water filtert. We volgen dit nauwlettend, omdat we willen weten hoe we hiervan optimaal kunnen profiteren.

Kennis en inzicht in waterkwaliteit en ecologie groeiden. We inventariseerden de begroeiing van de boezem en zochten naar kosteneffectieve oplossingen voor de slibproblematiek in de veenplassen. We ontwikkelde nieuwe denklijnen die een nieuw beeld gaven van de benodigde maatregelen.

In hoofdstuk 2 treft u beschrijving van de resultaten van de eerste uitvoeringstermijn.

Naar een nieuw plan voor Schoon en Gezond Water

Uitvoeringsstrategie (toelichting in hoofdstuk 3)

De uitvoeringsstrategie voor de tweede uitvoeringstermijn is dat we 1) samenwerking met gebiedspartners een belangrijke voorwaarde vinden, 2) gebiedsbreed een kwaliteitsslag willen maken en 3) in een aantal geprioriteerde wateren al het nodige doen om deze in een goede toestand te krijgen. Deze uitvoeringsstrategie legt daarmee meer nadruk op de gebiedsbrede kwaliteitsverbetering dan de huidige strategie. Nog sterker dan de vorige uitvoeringstermijn betrekken we gebiedspartijen. Niet alleen om mee te denken, maar ook om mee te doen en mee te investeren en samen subsidies te verkrijgen. De opgave voor het kleine water krijgt een plek in WBP5.

Optimalisatie begrenzing wateren en ecologische doelen

Als eerste stap naar een plan voor de tweede uitvoeringstermijn optimaliseerden we de begrenzing van de KRW-wateren. Die werd logischer en biedt nu meer flexibiliteit voor maatregelen. Ook de ecologische doelen hielden we kritisch tegen het licht. Nieuwe inzichten en methodieken werden verwerkt. Dit leidt nu tot een geoptimaliseerde set van KRW-wateren en ecologische doelen. Rijnland zal de provincies vragen deze vast te stellen. Dat is hun wettelijke bevoegdheid.

Generieke maatregelen (toelichting in hoofdstuk 5)

Generieke maatregelen richten zich op een gebiedsbrede verbetering van de waterkwaliteit en ecologie. Samen met de landbouw werken we in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) aan maatregelen die er voor zorgen dat het water schoon wordt. Via meekoppelkansen verbeteren we het beheer/onderhoud/behoud van de oeverbegroeiing en het habitat voor vis. Deze maatregelen leiden tot verbeteringen in de KRW-wateren maar ook in het kleine water in de polder en het stedelijk gebied.

Te prioriteren wateren (toelichting in hoofdstuk 6)

Voor een aantal geprioriteerde wateren worden herstelplannen opgesteld. Die moeten er toe leiden dat aan het eind van de tweede uitvoeringstermijn alle noodzakelijke maatregelen zijn uitgevoerd. Dit betreft wateren waar kansrijke maatregelen genomen kunnen worden en waar gebiedspartijen een positieve houding hebben. In veel andere wateren is het verstandiger om de autonome ontwikkeling af te wachten en de opgave door te schuiven naar de derde uitvoeringstermijn. Vanwege reeds genomen maatregelen of het effect van gebiedsbrede maatregelen verbetert ondertussen ook in die wateren de waterkwaliteit en de ecologie.

Omvang investeringsopgave tweede uitvoeringstermijn KRW (toelichting in hoofdstuk 7)

In de eerste uitvoeringstermijn investeerde Rijnland in de KRW-opgave bruto 5,8 mln euro per jaar (totaal 35 mln euro). Daarvan is 40% subsidiegeld. We schatten dat de komende twee uitvoeringstermijnen jaren nog een investering van 50-70 mln euro nodig is om een goede waterkwaliteit en ecologie te bereiken. Dat levert een investeringsniveau van gemiddeld 4,2 - 5,8 mln/jaar.

Keuze invulling KRW-programma tweede uitvoeringstermijn (toelichting in hoofdstuk 8)

Het voorstel voor de tweede uitvoeringstermijn voorziet in het gebiedsbreed verbeteren van waterkwaliteit en ecologie en het uitvoeren van alle benodigde maatregelen in enkele geprioriteerde wateren. Het investeringsniveau wordt 4,5 mln/jaar, waarvan 2 mln/jaar voor emissie maatregelen, 1 mln/jaar voor meekoppelkansen en 1,5 mln/jaar voor geprioriteerde wateren. Het voorstel kan op basis van enkele opties aangepast worden. De Rijnlandse besluitvorming sluit aan op een provinciale, regionale en landelijke besluitvorming. De plannen worden eind 2014 ter visie gelegd. Na eventuele bijstellingen in 2015 wordt het eind 2015 door het rijk in Brussel ingediend.

Bij de Nota Schoon Water 2 hoort een toegankelijke technische achtergrondrapportage (Achtergrondrapport bij de planvorming voor KRW2, Reinder Torenbeek, Nienke Kamp).

Een boekje met informatiebladen geeft voor elk water een samenvatting van de maatregelen. Voor de specialisten is er voor elk water een inhoudelijk rapport, met een analyse van de problematiek.

Foto 1.1 Een gezonde ecologie betekent een goede en gevarieerde visstand. Sportvissers beleven daar veel plezier aan.

2. Werken aan schoon en gezond water

Wat willen we bereiken?

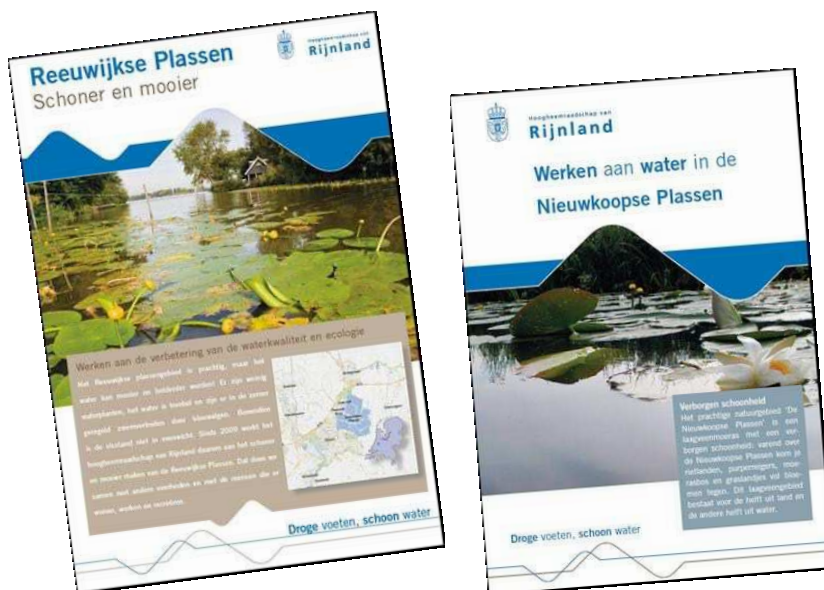
Rijnland streeft naar schoon en helder water met een gezonde gemeenschap aan waterplanten en -dieren. Dit water ziet er mooi uit, is aantrekkelijk om in te zwemmen of op te varen en biedt plaats aan een gezonde natuur met voldoende biodiversiteit. Rijnlands water is geschikt voor alle functies: gezond water voor het drinken van melkvee en een veilige voedselproductie, gezond water voor biodiversiteit in de natuurgebieden, schoon water in- en om de stad om veilig aan te wonen en te recreëren.

We zijn er van overtuigd dat dit streefbeeld in veel wateren haalbaar is. Historische bronnen en overleveringen bevestigen dit. Alleen op de grote boezemkanalen lukt dit niet. Het streefbeeld voor de grote boezemkanalen is vanwege de scheepvaart troebel water met een beperkte biodiversiteit.

Om de gewenste streefbeelden te bereiken is het volgende nodig:

1. De voedselrijkdom van het water moet omlaag, zodat het minder algen bevat en helder wordt.
2. De inrichting, het beheer en de gemalen moeten beter afgestemd worden op planten en vissen.
3. In de veenplassen moet de baggerproblematiek aangepakt worden om het water helder te krijgen.
4. De concentratie van een aantal vervuilingen moet omlaag.

De problemen zijn het grootst op de meren en de plassen. Die zijn veel gevoeliger voor een overbelasting met voedingsstoffen dan sloten en kanalen. Herstel van meren en plassen vraagt om maatwerk in de vorm van herstelprogramma's. De aanpak op de Reeuwijkse Plassen en op de Nieuwkoopse Plassen zijn hiervan goede voorbeelden.

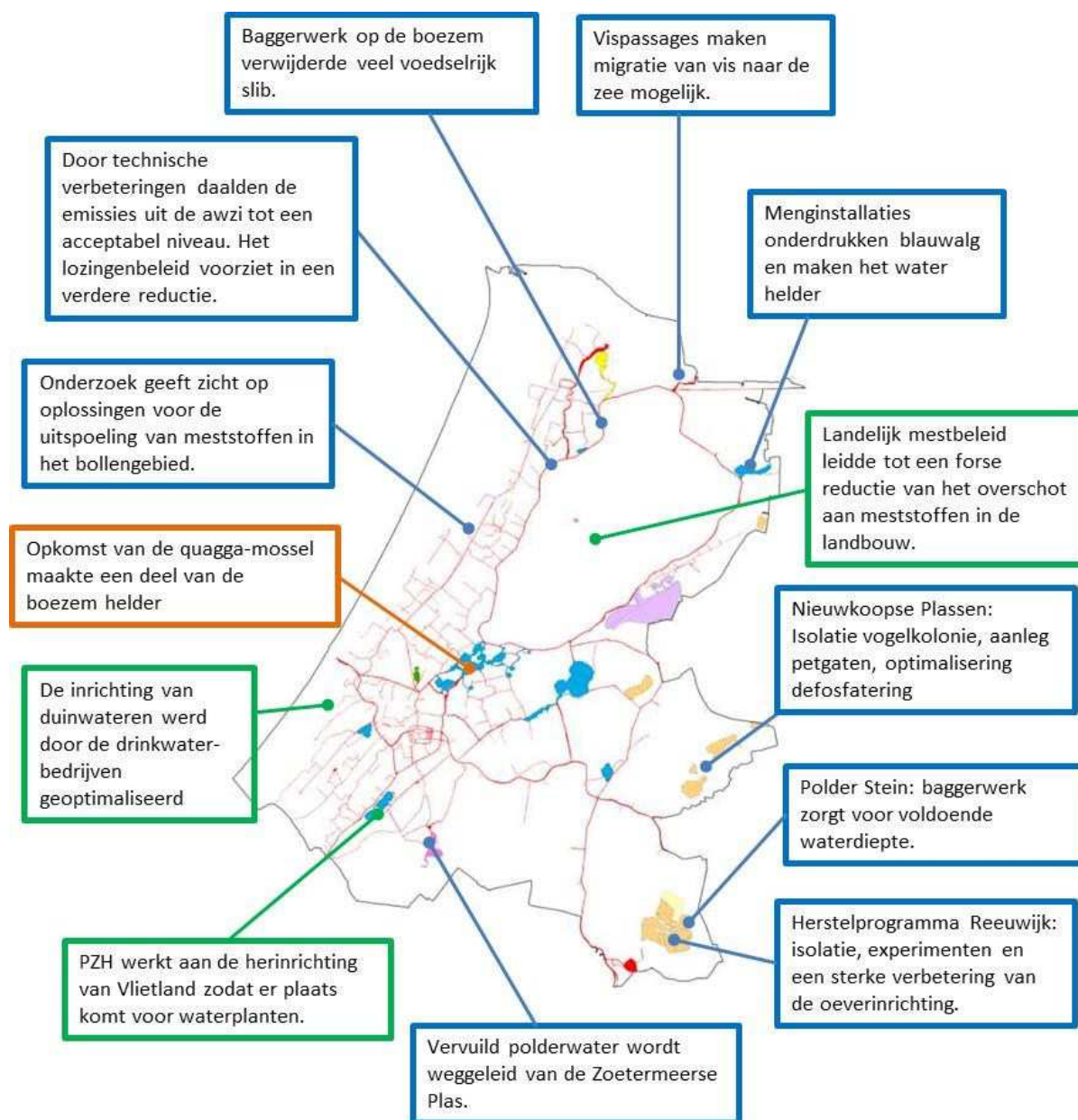

Uitgevoerde maatregelen

Na een lange discussie is in Nederland besloten dat alleen de grote wateren, de wateren in bijzondere gebieden (Natura 2000) en omvangrijke waterrijke gebieden onder de directe werking van de KRW vallen. Voor Rijnland zijn dit 40 wateren. Voor elk van die wateren is een plan gemaakt, om de waterkwaliteit en de ecologie op orde te brengen.

Rijnland is niet de enige uitvoerende organisatie. In de duinen voeren de drinkwaterbedrijven enkele maatregelen uit. De Provincie Zuid-Holland werkt aan de verbetering van de inrichting van Vlietland.

De landbouw brengt op basis van het landelijke mestbeleid het overschot aan meststoffen terug. Gemeenten werken aan het saneren van overstorten.

Figuur 2.1 Overzicht van de belangrijkste maatregelen voor de verbetering van waterkwaliteit en ecologie. De maatregelen van Rijnland zijn blauw, die van andere partijen groen. Oranje is een natuurlijke ontwikkeling.

Rijnland prioriteerde voor de eerste uitvoeringstermijn enkele van de 40 wateren. Dit zijn kansrijke of belangrijke wateren, bijvoorbeeld die in Natura2000 gebieden. We wilden in deze wateren ervaring opdoen met de KRW-opgave en onderzoeken hoe de problemen, samen met gebiedspartijen, het best konden aanpakken. Voor twee van de geselecteerde wateren schreven we herstelprogramma's en we namen tal van maatregelen in andere wateren. De rest van de opgave schoven we door naar de tweede en derde uitvoeringstermijn.

Naast de specifieke aanpak werd gebiedsbreed (generiek) gewerkt aan de waterkwaliteit. Belangrijk waren het verminderen van de lozingen uit de awzi en het verlagen van de verliezen van meststoffen

in de landbouw. Vanaf 2011 werken we in het kader van het Bestuursakkoord Water intensiever samen met gemeenten aan de afvalwaterketen. Door emissies te verlagen verbetert zowel de kwaliteit van de KRW-wateren en de kleine (overige) wateren.

Actuele waterkwaliteit en ecologie

De kaartjes op de volgende bladzijde tonen de actuele score voor de vier maatgevende groepen organismen. Dat zijn de algen (fytoplankton), de waterplanten, macrofauna (insecten, watermijten, slakken e.d.) en de vissen. Het de bedoeling dat uiteindelijk voor elk water alle vier de groepen organismen “goed” scoren. Dan is de ecologie gezond. Ten opzichte van 2009 is in 2013 al een lichte verbetering zichtbaar.

De goede toestand voor algen en vissen valt op. Voor algen hangt die waarschijnlijk samen met het in hoofdstuk 1 al gesignaleerde filterende effect van quagga-mosselen en veel minder met een afname van de voedselrijkdom van het water.

Voor de ecologie zijn vooral de voedingsstoffen (stikstof en fosfaat) en enkele chemische vervuilingen van belang. Vooral voor fosfaat zijn de concentraties (veel) te hoog. Voor stikstof is de situatie gunstiger, al zijn de concentraties nog steeds te hoog. Concentraties van beide stoffen tonen een licht dalende tendens (1-2% per jaar). Van de chemische vervuilingen zorgt vooral ammonium voor problemen.

Europa vindt enkele tientallen vervuilingen zo belangrijk, dat deze apart gerapporteerd worden. Dit zijn de zgn. “prioritaire stoffen”. Deze stoffen zijn erg gevaarlijk voor mens en dier. In de meeste wateren zijn er geen problemen meer met deze stoffen. In een paar overige wateren zijn concentraties van twee organische vervuilingen (2 zgn. PAK verbindingen) nog te hoog. Beide stoffen komen vrij bij de verbranding van fossiele brandstoffen. Ze komen vooral via de regen in het water terecht. Rijnland kan daar niets aan doen.

In de sloten en kanalen zijn meer vervuilingen aanwezig dan in de grote wateren. Het landbouwmeetnet laat regelmatig hoge concentraties gewasbeschermingsmiddelen zien. Dit leidt tot sterfte of afwijkingen van groepen van organismen. Deze stoffen worden in de grote (KRW) wateren nauwelijks waargenomen, omdat ze daar sterk zijn verdund. De problematiek van de gewasbeschermingsmiddelen komt in het KRW-programma niet goed voor het voetlicht.

Zijn we op de goede weg?

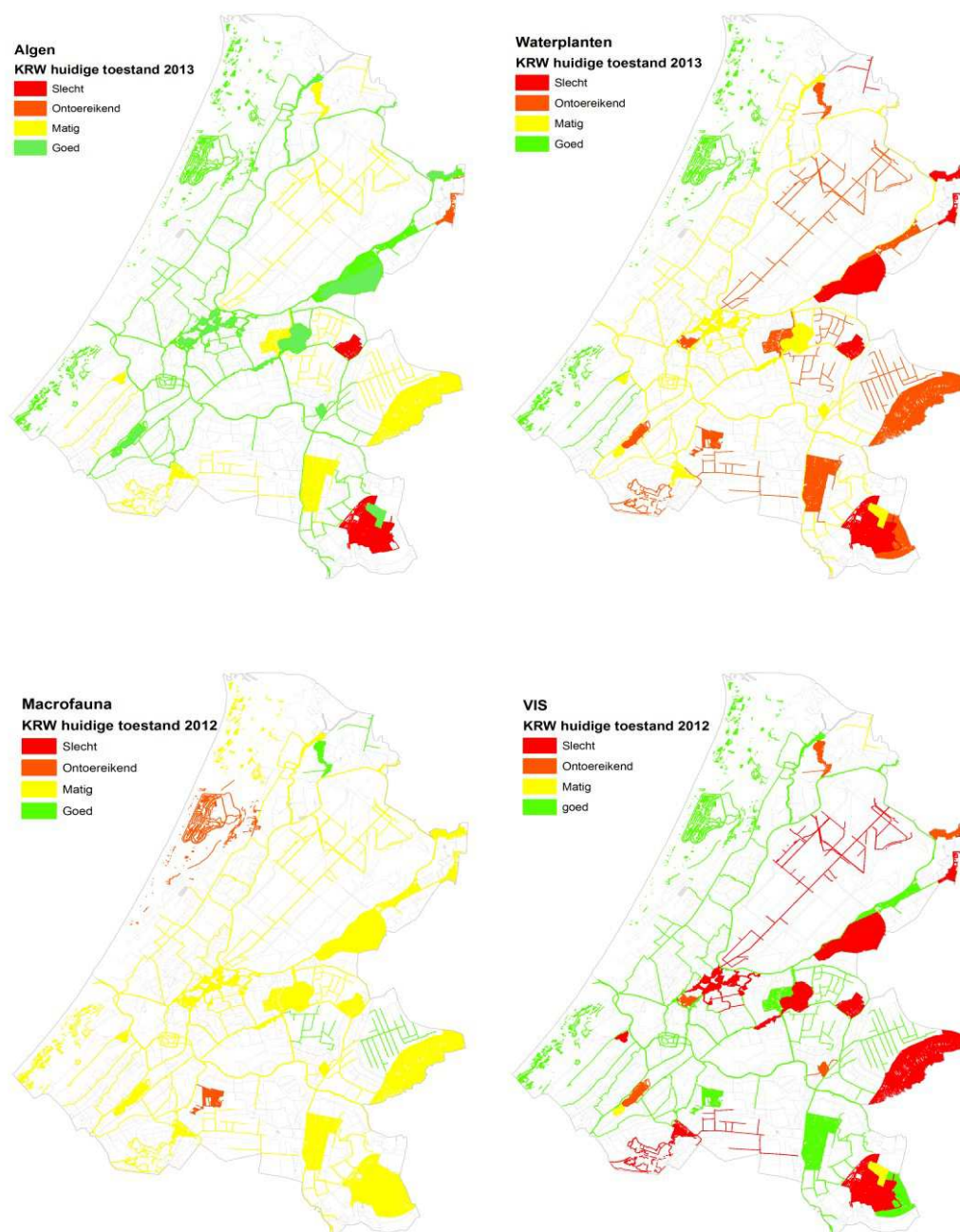
Ja, we zijn op de goede weg. Rijnland benut de kracht van de KRW om de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren. Daar is de KRW ook voor bedoeld. We boekten in economisch moeilijke tijden veel progressie en investeerden 35 mln euro. De KRW structureert de aanpak van de waterkwaliteit en ecologie. Doelen zijn helder en er worden duidelijke prioriteiten gesteld. De KRW bracht waterbeheerders en andere overheden nader tot elkaar en uniformeerde het waterbeheer in Nederland.

Maar er zijn risico's. Eigenlijk wil Europa dat in 2015 alle wateren in een goede toestand verkeren. Dat lukt niet. De KRW biedt mogelijkheden tot fasering, waar Nederland (en andere landen) rijkelijk gebruik van heeft (hebben) gemaakt. Of dit tot problemen leidt is onduidelijk, omdat het rijk hierover nog met Brussel in gesprek is. Rijnland voerde lang niet alle geplande maatregelen voor de eerste uitvoeringstermijn uit. We hebben daar goede argumenten bij. Pas in 2018 zal blijken of Europa deze accepteert.

Het grootste punt van zorg is dat we niet verwachten dat in alle wateren aan het eind van de laatste uitvoeringstermijn in een goede toestand verkeren. De kwaliteit van het boezem- en polderwater verbetert daarvoor te langzaam. Dit hangt nauw samen met de trage reductie van nutriëntverliezen uit de landbouw. Zowel het rijk als Brussel worstelen met dit dossier en boeken mondjesmaat progressie.

Voorbeeld is de actuele (feb 2014) discussie tussen Nederland en Brussel over de weigering van Brussel om het Nederlandse verzoek om derogatie (ruimere gebruiksnormen) te honoreren.

Dit wordt onderkend in het landelijk overleg tussen de waterschappen en het Rijk, afgesproken is om hier het eind van de tweede uitvoeringstermijn bijzondere aandacht te geven. Aan de hand van een evaluatie van de dan geleverde inspanningen om de emissies van nutriënten te verminderen zal dan beslist worden of het rijk doelverlaging aanvraagt bij 'Brussel'

Figuur 2.2 Score van de vier ecologische kwaliteitsparameters fytoplankton (algen), waterplanten, macrofauna en vis voor 2012/2013. Mogelijk volgen in februari/maart 2014 nog enkele kleine bijstellingen.

3. Strategie tweede uitvoeringstermijn KRW

De uitvoeringsstrategie voor de tweede uitvoeringstermijn is dat we 1) gebiedsbreed een kwaliteitsslag willen maken en 2) in een aantal geprioriteerde wateren al het nodige doen om deze in een goede toestand te krijgen. We gaan aan de slag als ook de direct betrokken partijen hun steentje willen bijdragen. De strategie legt meer nadruk op de gebiedsbrede kwaliteitsverbetering dan de huidige strategie. Nog sterker dan de vorige uitvoeringstermijn betrekken we gebiedspartijen. Niet alleen om mee te denken, maar ook om mee te investeren en samen subsidies te verkrijgen. De opgave voor het kleine water krijgt een plek in WBP5.

De strategie voor de tweede uitvoeringstermijn KRW is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Rijnland beschouwt de KRW als een gezamenlijke Europese opgave.
2. Gebiedsbreed werkt Rijnland we samen met de meest betrokken gebiedspartners te weten de agrarische sector en gemeenten aan een betere waterkwaliteit.
3. Rijnland zorgen er gebiedsbreed voor dat de oeverbegroeiing behouden blijft en/of verbeterd wordt. We verbeteren het habitat van de vis.
4. We prioriteren een aantal wateren voor de tweede planperiode en voeren daar alle benodigde maatregelen uit.
5. We geven de opgave voor kleine wateren en zwemwater een plek in het programma Gezond Water in WBP5.

De KRW is een gezamenlijke opgave

De KRW is een gezamenlijke opgave voor overheden, burgers en bedrijven in het gehele stroomgebied van de Rijn. Rijnland coördineert de aanpak vanuit haar kerntaken voor de waterkwaliteit en ecologie. De eindverantwoordelijkheid naar Europa ligt bij het rijk. Rijnland werkt nauw met andere overheden samen in KRW-deelstroomgebied Rijn-west,

De KRW als gezamenlijke opgave betekent dat gebiedspartijen nauw betrokken worden bij de planvorming en de uitvoering. Projecten kunnen alleen worden uitgevoerd als er voldoende draagvlak en betrokkenheid in het gebied is.

Gebiedspartijen wordt daarom gevraagd om samen met ons te investeren in maatregelen. Dat betreft inwoners en organisaties van particulieren en gemeenten die baat hebben bij de verbetering van een specifiek water. Maar ook de beide provincies en het rijk via bijvoorbeeld het Deltaprogramma. We willen samen met andere overheden nationale en Europese subsidiemogelijkheden optimaal benutten. Mede daarom nemen we projecten in beide provincies in uitvoering. De subsidiecoördinator wordt nauw bij de projecten betrokken.

Bij landbouw-projecten verwachten we initiatief van de agrarische sector. Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) van LTO biedt daarvoor aanknopingspunten. Maatregelen worden deels door de sector of uit landbouwsubsidies (GLB) gefinancierd.

Financieringsmogelijkheden worden de eerste helft van 2014 met betreffende partijen besproken. De onderhandeling over de GLB gelden loopt al en lijkt in ieder geval geld voor landbouwgeoriënteerde maatregelen op te leveren. Vermoedelijk zijn er meer financieringsmogelijkheden. Deze worden de komende tijd via de subsidiecoördinator verkend.

Gebiedsbreed met emissies aan de slag

Gebiedsbreed werken we aan een verbetering van de waterkwaliteit. Het generieke programma richt zich vooral op de nutriënten. Dat betreft zowel landbouwemissies als de emissies uit de afvalwaterketen.

Het is de juiste tijd om aan de reductie van landbouwemissies te werken. Brussel zet Nederland onder druk om hier wat aan te doen, en stelt daarvoor GLB-gelden beschikbaar. De landbouw zelf is met een initiatief gekomen, het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Rijnland wil daar samen met de landbouw de schouders onder zetten. Het voortouw voor het opzetten van projecten en implementeren van maatregelen ligt bij de agrarische sector. Rijnland wil de sector hierbij faciliteren en de voortgang monitoren.

Rijnlands werkt samen met gemeenten waar het gaat om vermindering van emissies uit de afvalwaterketen. De emissies uit de awzi worden gereguleerd via het Lozingenbeleid, dat in de afgelopen uitvoeringstermijn is vastgesteld. Het lozingenbeleid stemt de emissies uit de awzi af op de eisen van de KRW.

Hoofdstuk 5 licht de emissiereductie verder toe.

Foto 3.1 Still van de video “Ik wil alleen maar zwemmen”, over de vis in Rijnlands boezem (<http://vimeo.com/61602792>). De nieuwe vispassage bij Halfweg blijkt voor glasaal uitstekend te werken.

Gebiedsbreed met oeverbegroeiing en habitat voor de vis aan de slag

In de eerste uitvoeringstermijn inventariseerden we de oeverbegroeiing van de boezem en andere grote wateren, op basis hiervan werden m.n. in Reeuwijk natuurvriendelijke oevers aangelegd om het deficit op te heffen. De informatie over de natuurlijke oevers is de basis voor het beheer, behoud en de optimalisatie van de oevervegetatie. Daarnaast inventariseerden we de noodzaak voor de verbetering van het habitat voor vis. Dat leidde tot het inzicht dat meerdere gemalen visvriendelijk gemaakt moeten worden.

Bij kadewerken, renovaties van gemalen en herinrichtingen (watergebiedsplannen) dienen zich meekoppelkansen aan voor de KRW-opgave. Ook beheer en onderhoud bieden mogelijkheden om te werken aan de KRW-opgave. Zo kan de ecologie op een effectieve manier verbeterd worden, zonder dat kostbare maatregelen nodig zijn. We willen de meekoppelkansen de komende uitvoeringstermijn optimaal benutten.

Hoofdstuk 5 licht de oeverbegroeiing en het habitat voor de vis verder toe.

Geprioriteerde wateren voor de tweede uitvoeringstermijn

Rijnland gaat door met de geprioriteerde aanpak van wateren. Dit betekent dat we ook voor de tweede uitvoeringstermijn kansrijke wateren kiezen en die in uitvoering brengen. Duidelijke prioriteiten leveren focus en slagkracht. Er ontstaat een gedreven projectteam, er treedt inhoudelijke verdieping op, er ontstaat een band met gebiedspartijen en er ontstaan mogelijkheden van subsidiering. De aanpak op Reeuwijk is een goed voorbeeld.

Bij een geprioriteerd water voeren we alle benodigde maatregelen uit, zodat we dit aan het eind van de uitvoeringstermijn kunnen afsluiten. We blijven leren door te werken. Als we niet zeker zijn van de effectiviteit van maatregelen, dan proberen we die in de praktijk uit. Bijvoorbeeld in Sloene, wat een proeftuin is voor de Reeuwijkse Plassen.

Voor de geprioriteerde wateren worden herstelplannen geschreven. Dit gebeurt in nauwe interactie met gebiedspartijen, de uitvoering is immers veelal afhankelijk van het draagvlak in het gebied. In deze plannen krijgen ook hun belangen een plek. Op basis van de herstelplannen volgt de verdere besluitvorming. De totale inzet wordt begrensd door het investeringsniveau dat voor de tweede uitvoeringstermijn is gekozen en de personele capaciteit van betrokken afdelingen bij Rijnland.

Hoofdstuk 6 geeft een verdere uitwerking van de geprioriteerde aanpak.

Kleine wateren en zwemwater in WBP5

In Nederland is er bij de implementatie van de KRW voor gekozen om de KRW alleen op de grote wateren (>50 ha) te richten. Polderwater en stedelijke water worden niet beschouwd, behalve als het gaat om emissies. Inmiddels is een landelijke methodiek gereed om de doelen en maatregelen voor het polderwater en stedelijk water uit te werken. Rijnland zal deze in 2014 toepassen. Het resultaat krijgt een plek in WBP5. Dat geldt ook voor het zwemwater.

4. Optimalisatie indeling wateren en ecologische doelen

Als eerste stap naar een plan voor de tweede uitvoeringstermijn optimaliseerden we de begrenzing van de KRW-wateren. Die werd logischer en biedt nu meer flexibiliteit voor maatregelen. Ook hielden we de ecologische doelen kritisch tegen het licht. Nieuwe wetenschappelijke inzichten en methodieken werden verwerkt. Dit leidt tot een geoptimaliseerde set van KRW-wateren en ecologische doelen. Rijnland zal de provincies vragen deze vast te stellen. Dat is hun wettelijke taak.

Vaststellingsprocedure begrenzing wateren en ecologische doelen

De inhoudelijke kennis van het watersysteem zit bij de waterbeheerders. Zij begrenzen de KRW-wateren en zij leiden de ecologische doelen af. De provincie stelt de kaders voor het waterbeheer. Zij stelt daarom ook de begrenzingen en de doelen vast. Deze afspraken zijn verankerd in de Waterwet. Het rijk levert de begrenzingen en doelen via landelijke databases aan Brussel.

Optimalisatie van de begrenzing van de KRW-wateren

Met de ervaring van de eerste uitvoeringstermijn is de begrenzing van de wateren door ons kritisch tegen het licht gehouden. Niet functionele- of onlogische grenzen zijn verwijderd en er is meer flexibiliteit ingebouwd voor de plaatsing van maatregelen. Vijf wateren zijn samengevoegd, er zijn geen wateren weggefallen. Het aantal KRW-wateren daalt hierdoor van 45 naar 40. Bijlage 1 geeft een overzichtskaat.

De grootste verandering treedt op bij de 10 poldervaarten. Nu telt de hele vaart tot aan fysieke grenzen mee. Daardoor wordt het mogelijk in de hele vaart op een doelmatige manier maatregelen te treffen. Rond sommige wateren zijn zones aangegeven, waarbinnen inrichtingsmaatregelen getroffen kunnen worden die ten goede komen aan het hoofdwater. Deze zones horen niet bij de KRW-verplichting, maar kunnen nu wel bijdragen aan het bereiken van een goede toestand. Dit zijn bijvoorbeeld paaiplaatsen voor de vis.

Doelen stikstof en fosfaat omlaag?

De KRW biedt de mogelijkheid om de ecologische doelen (en de stikstof- en fosfornormen) op basis van economische overwegingen aan te passen. Bijvoorbeeld wanneer het niet mogelijk blijkt een renderende agrarische sector te combineren met een voldoende lage emissie van nutriënten naar grond- en oppervlaktewater. Of als een stuk van een rivier aangepast moet worden, vanwege economisch noodzakelijke uitbreidingen van havens. Vooral de agrarische sector dringt er op aan dat Nederland doelverlaging toepast.

In de eerste uitvoeringstermijn hebben rijk, provincies, gemeenten en waterschappen afgesproken om eerst twee uitvoeringstermijnen (2010-2015 en 2016-2021) alles op alles zetten om de nutriëntemissies te reduceren. Als dit in 2021 vanwege economische redenen niet is gelukt, kan besloten worden doelverlaging toe te passen. Het is lastig in te schatten of Brussel dit accepteert. De huidige Brusselse opstelling in het mestdossier (Nitraatrichtlijn) duidt hier niet op. Ook de beoordeling van de eerste Nederlandse plannen (Blue Print) geeft vooralsnog geen ruimte. Wel stelt Brussel een deel van de GLB-gelden beschikbaar om een zo goed mogelijke balans tussen agrarische bedrijfsvoering en waterkwaliteit te bereiken.

Correctie ecologische doelen

Hoewel doelverlaging lastig ligt, biedt de KRW wel mogelijkheid om voorafgaand aan elke uitvoeringstermijn de ecologische doelen te corrigeren. Dit betreft slechts een deel van het ecologische beoordelingskader. De chemische normen zijn op Europees- of nationaal niveau vastgelegd. Die mag alleen het rijk of Brussel aanpassen.

Rijnland heeft van de mogelijkheid gebruik gemaakt voor correctie van de doelen van de vier ecologische kwaliteitselementen. Dit was nodig omdat:

- De huidige doelen inhoudelijke fouten bevatten. Die zijn ontstaan bij de oorspronkelijke doelaflading en bij de doorvertaling van de doelen naar de landelijke databases.
- De landelijke methodiek voor doelaflading inmiddels is bijgesteld. De ervaring van de afgelopen jaren leidde tot nieuwe inzichten. Ook werden meetmethodes aangepast.
- Rijnland de nu de methodiek van de “ecologische sleutelfactoren” toepast bij de analyse van de benodigde maatregelen. Toepassing van deze nieuwe methode leidde tot het inzicht dat sommige doelen aangepast moesten worden.

Aanpassing van de doelen voor de ecologische kwaliteitsparameters leidt vooral voor planten en macrofauna tot lagere doelen. Bij planten hangt dit samen met de verwachting dat ondergedoken waterplanten zich in een deel van de wateren weinig zullen uitbreiden.

In een paar gevallen pasten we ook stikstof- of fosfaat-normen aan. Dat was nodig omdat in sommige gebieden sprake is van een verhoogde achtergrondconcentratie. Omdat het lastig is de achtergrondconcentraties goed vast te stellen, voert Rijnland deze correctie alleen in de gebieden uit waar we zeker weten dat er sprake is van een hoge achtergrondbelasting. Bijvoorbeeld de Houtrakpolder en de Haarlemmermeerpolder.

Foto 4.1 Alleen in helder water krijgen waterplanten voldoende licht. Helder water is daarom een essentiële randvoorwaarde voor een gezonde waterecologie. En je kunt er fijn in zwemmen.

5. Generieke maatregelen voor schoon water

Generieke maatregelen zijn gericht op een gebiedsbrede verbetering van de waterkwaliteit en ecologie. Samen met de landbouw werken we met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) aan maatregelen die er voor zorgen dat het water schoon wordt. Via meekoppelkansen verbeteren we het beheer/onderhoud/behoud van de oeverbegroeiing en het habitat voor vis. Deze maatregelen leiden tot verbeteringen in de KRW-wateren maar ook in het kleine water in de polder en het stedelijk gebied.

Emissiereducerende maatregelen

Het emissiebeheerplan (2011) laat zien dat er in Rijnland, net als in de rest van Nederland, twee dominante bronnen van watervervuiling zijn:

- De agrarische sector als bron van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten.
- Rijnlands awzi als bron van meststoffen en vele andere vervuilingen als humane medicijnresten en zware metalen.

Naast deze twee bronnen zijn er tal van kleinere bronnen van watervervuiling, zoals bijvoorbeeld de riooloverstorten en de afspoeling van wegen. Die zorgen vooral lokaal voor problemen als zuurstofloosheid en stank.

Agrarische emissies

Rijnland werkt samen met de agrarische sector aan de verbetering van de waterkwaliteit. In het bollengebied investeerden Rijnland en de KAVB in onderzoek naar nieuwe methoden om fosfaat beter af te vangen. Via een convenant werkt de sector aan monitoring en de vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen. De resultaten zijn veelbelovend. Ook in de Greenport Boskoop sloten we een convenant met de boomteeltsector, wat leidde tot een forse afname van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. We werken samen met de sector aan een verdere verlaging, bijvoorbeeld met het succesvolle project “bezem door de middelenkast”. In het veenweidegebied ronden we een langjarig experiment in de Vlietpolder af, wat inzicht gaf in de nutriëntstromen.

Ook het samenwerkingsverband van KRW-deelstroomgebied Rijn-west werkte de afgelopen jaren aan de reductie van landbouwemissies. In dit geval specifiek gericht op nutriënten. Er werd in 2013 een convenant voor emissiereductie gesloten tussen provincies, waterschappen en de agrarische sector. Daarin spreken partijen af dat ze zich samen inzetten voor schoon water. Het convenant werd aangeboden aan minister Schultz - van Hagen van I&M. Het convenant leidde tot een concrete samenwerkingsovereenkomst voor het veenweidegebied en plan van aanpak voor het bollengebied. Er werd een nutriëntenadviesgroep ingesteld, waar waterbeheerders en de sector kennis over de nutriëntenproblematiek delen.

De agrarische sector onderkent de noodzaak van een verdere emissiereductie. Daarom stelde LTO Nederland enige tijd geleden het “Deltaplan Agrarisch Waterbeheer” (DAW) op. Dit is een plan wat erin voorziet dat een sector-specifiek proces op gang komt, waar landbouw en overheid samen werken aan emissiereductie. Het voortouw ligt bij de agrarische sector, maar de inbreng vanuit overheden is essentieel.

Rijnland ziet de nieuwe landbouw-aanpak als een kans om de waterkwaliteit fors te verbeteren. Temeer omdat hiervoor Brusselse gelden beschikbaar zijn (GLB, via POP3). Het voorstel is om teeltspecifiek in lijn met DAW te werk te gaan. Dat betekent een aanpak voor de volgende teelten: glastuinbouw, bollenteelt, boomteelt, veenweide en akkerbouw. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de aanpak samen met de agrarische sector wordt vormgegeven. De sector initieert, Rijnland faciliteert! WBP5 zal voor de vijf teelten plannen van aanpak bevatten, die in de periode 2016-2021 worden uitgevoerd.

Emissies awzi

Het Lozingenbeleid awzi reguleert de emissies uit Rijnlands awzi. Er is afgesproken dat de emissies uit de awzi dalen in lijn met de algehele verbetering van de boezemwaterkwaliteit. Op termijn mogen deze lozingen het behalen van een goede toestand op de boezem niet in de weg staan. De inzet op de awzi zal de komende tijd vooral gestuurd worden door ontwikkelingen rond efficiëntie, duurzaamheid en asset management. Hierbij moet de waterkwaliteit niet uit het oog verloren worden.

De komende jaren wordt flink geïnvesteerd in de awzi. In de Oude Rijnzone is dit ongeveer 18 mln euro, om de kleine onrendabele en relatief vervuilende awzi te sluiten. Awzi Leiden zuid-west wordt uitgebreid om aan het toegenomen aanbod te kunnen voldoen. Rond de Haarlemmermer loopt tot 2020 een opschalingsproces, waarbij opnieuw een aantal kleine awzi worden gesloten. De awzi Velsen zal worden gerenoveerd om aan de lozingseisen voor het Noordzeekanaal te kunnen voldoen.

Kansen pakken voor oevervegetatie en habitat van vis

Een deel van de KRW-opgave bestaat uit het verbeteren van de oevervegetatie en het habitat voor vis. In de eerste uitvoeringstermijn investeerden we daarom in de aanleg van zgn. “natuurvriendelijke oevers”. Inmiddels hebben we de oevervegetatie van een belangrijk deel van de wateren in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat er van nature een hoop vegetatierijke oevers in ons gebied voorkomen.

We zien mogelijkheden om de conditie van deze vegetatie te verbeteren via een optimalisatie van het beheer (ecologische bestekken). Dat betreft beheer door Rijnland, maar ook door derden. Rijnland is bezig met kadeversterkingsprojecten en legt gebieden aan voor waterberging. Provincies werken aan de oevers van vaarwegen. Deze projecten bieden mogelijkheden om voor weinig geld de oevervegetatie te verbeteren (meekoppelkansen). Ook de individuele agrariër heeft mogelijkheden om zijn sloten natuurvriendelijk te schonen. De tweede planperiode zetten we daarom vooral in op het (samen) beheren, verbeteren en behouden van oevervegetatie.

Voor de vis investeerden we in vispassages, zodat vis tussen Rijnlands boezem en de zee kon migreren. Vooral voor de aal en driedoornige stekelbaarsjes is dit een grote verbetering. Uit een analyse van het habitat voor vis bleek dat naast een toename van de begroeiing ook meer paaiplaatsen nodig zijn. Dit is onder andere te realiseren door een aantal poldergemalen vispasseerbaar te maken zodat geschikte habitats bereikbaar worden. We hopen er in de tweede uitvoeringstermijn een aantal te realiseren door mee te liften met de renovatie van poldergemalen.

Foto 5.1: Waterplanten vormen de basis voor een gezonde waterecologie. Daarom helpen we de natuur soms een handje door oevers geschikt te maken voor planten (foto Eric Verlaan).

6. Geprioriteerde wateren voor de tweede uitvoeringstermijn

Voor een aantal geprioriteerde wateren worden herstelplannen opgesteld. Die moeten er toe leiden dat aan het eind van de tweede uitvoeringstermijn alle noodzakelijk maatregelen zijn uitgevoerd. Dit betreft wateren waar kansrijke maatregelen genomen kunnen worden en waar gebiedspartijen een positieve houding hebben. In veel andere wateren is het verstandiger om de autonome ontwikkeling af te wachten en de opgave door te schuiven naar de derde uitvoeringstermijn. Vanwege reeds genomen maatregelen of het effect van gebiedsbrede maatregelen verbetert ook in die wateren de waterkwaliteit en de ecologie.

Hieronder wordt groepsgewijs beoordeeld of het zinvol is om de KRW-wateren voor de tweede uitvoeringstermijn te prioriteren. Achterin het hoofdstuk is een samenvattende tabel opgenomen, waarin ook de actuele ecologische toestand is opgenomen.

Autonome ontwikkeling afwachten (5 wateren)

Voor de plas Broekvelden-Vettebroek, polder Stein en de 3 duinwateren (Natura2000) zijn voorlopig geen maatregelen (meer) nodig. We verwachten dat deze wateren autonoom in een goede toestand komen.

Uitvoering in handen van derden (3 wateren)

In een aantal wateren zijn vanuit hun eigen verantwoordelijkheid andere belanghebbende partijen bezig met de verbetering van waterkwaliteit en ecologie. Voor deze wateren hoeft Rijnland niets te doen. We sturen erop dat deze maatregelen zodanig zijn, dat op termijn een goede toestand wordt bereikt. Dit betreft de Vlietland, Vogelplas Starrevaart en het Valkenburgse Meer. Optioneel komen er twee wateren bij, omdat deze de komende jaren worden aangelegd en vanwege de afmetingen als KRW-water worden beschouwd (Park-21 en de Nieuwe Driemanspolder).

Mogelijk vervolg op eerste uitvoeringstermijn (2 wateren)

Voor de Reeuwijkse- en Nieuwkoopse Plassen zijn in de eerste uitvoeringstermijn in principe alle benodigde maatregelen uitgevoerd. Deze wateren lagen geïsoleerd, zodat ze afgeschermd konden worden tegen voedselrijk polder- of boezemwater. Mogelijk lopen enkele werkzaamheden uit tot in het begin van de tweede uitvoeringstermijn. We weten niet zeker of op de plassen maatregelen nodig zijn om het slibprobleem op te lossen. Omdat deze maatregelen kostbaar zijn, onderzoeken we ze op de Reeuwijkse Plassen. Dat moet er toe leiden dat de komende jaren duidelijk wordt of slibmaatregelen nodig zijn en zo ja, welke kosteneffectieve maatregelen dit zijn. Dit onderzoek is tevens bruikbaar bij het beheer van andere veenplassen

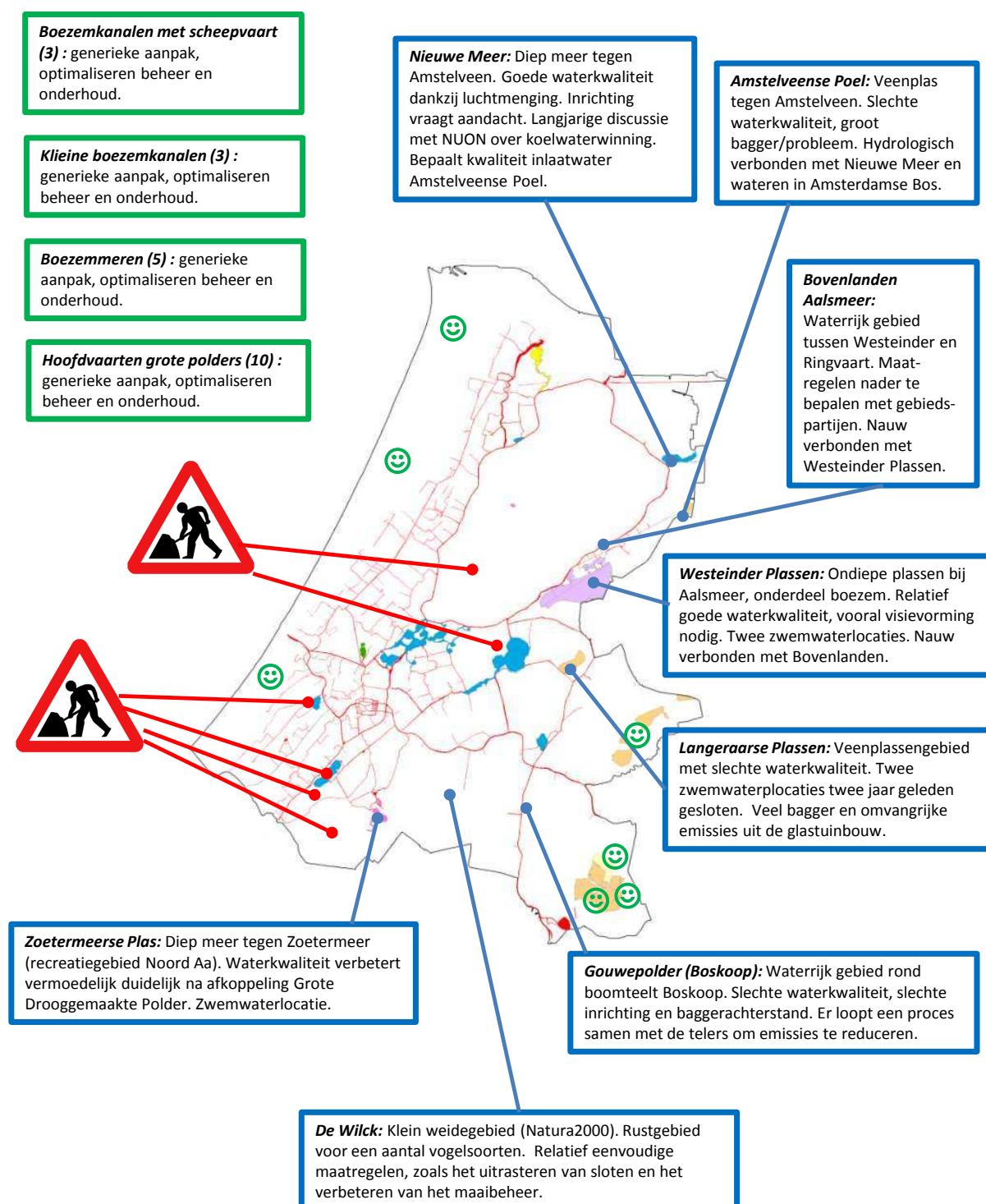
Boezemkanalen en hoofdvaarten polders (16 wateren)

De toestand van de boezemwateren en de hoofdvaarten van grote polders hangt vooral samen met de gebiedsbrede waterkwaliteit. Voor de kleine boezemkanalen (3 stuks) is de inrichting voor de ecologie al behoorlijk goed. Daar is het wachten op helder water, zodat de waterplanten zich verder ontwikkelen (helder en plantenrijk). Bij de scheepvaartkanalen (3 stuks) en de hoofdwatergangen van de grote polders (10 stuks) is een verdere verbetering van de begroeiing niet mogelijk vanwege de functie (scheepvaartkanalen) of ongewenst vanwege het gebruik (hoofdwatergangen).

Deze wateren profiteren de komende uitvoeringstermijn vooral van de generieke aanpak van de nutriëntenproblematiek en het optimaliseren van het beheer van de oevervegetatie en het habitat van de vis. In sommige kanalen dienen zich via de kadewerken meekoppelkansen aan voor het behoud en de verbetering van de overbegroeiing. We stellen in voor jaarlijks geld te reserveren, zodat van deze kansen geprofiteerd kan worden (zie hoofdstuk 6).

Een deel van de boezemwateren profiteert op het ogenblik van de aanwezigheid van mosselen die het water helder maken. Daardoor verkeren ze in een relatief goede toestand. Op dit moment is het

onduidelijk of dit een blijvende verandering is. Vaak zakt een populatie van een invasieve soort na een initieel explosieve groei in. We brengen de ontwikkeling van de mosselen in kaart en bestuderen hoe we er maximaal van kunnen profiteren.

Figuur 6.1 Overzicht groepen wateren. In blauw de te prioriteren wateren. Een groene smiley betekent dat geen maatregelen nodig zijn. Het bord "werk in uitvoering" geeft aan waar anderen bezig zijn of waar water wordt aangelegd. In groen de opgave voor de boezemmeren, -kanalen en hoofdvaarten van de grote polders.

Boezemmeren die beter voor derde uitvoeringstermijn geprioriteerd kunnen worden (5 wateren)

De vijf boezemmeren van deze groep zijn: 't Joppe, de Kager Plassen, de Braassemmermeer en Wijde Aa, de Zegerplas en de Mooie Nel.

Bij deze meren is een goede kwaliteit van het boezemwater een essentiële randvoorwaarde om een goede toestand te kunnen bereiken. Omdat de kwaliteit maar langzaam verbetert, is het niet zinvol om hier in de tweede uitvoeringstermijn al maatregelen te treffen. Mogelijk hebben de mosselen een positief effect, maar dat is niet zeker. Wel is het belangrijk om bij deze wateren te letten op meekoppelkansen, die zich vanwege kadewerken kunnen aandienen.

De kwaliteit van de Zegerplas is sinds de aanleg van een menginstallatie sterk verbeterd. Er zijn maatregelen beschikbaar om de plas verder te isoleren en zo luchtmenging overbodig te maken. De menginstallatie is echter nieuw. Het is dus verstandig om aanvullende maatregelen nog even uit te stellen.

Keuzemogelijkheid voor prioritering tweede uitvoeringstermijn (8 wateren)

In deze wateren zijn omvangrijke ingrepen nodig om een goede toestand te kunnen bereiken. Vooral de poldermeren verkeren in een relatief slechte toestand. De wateren zijn het afgelopen jaar goed bestudeerd, zodat we weten welke maatregelen we moeten treffen. Er zijn eerste gesprekken gevoerd met gebiedspartijen. Deze staan positief ten opzichte van de plannen. De geprioriteerde wateren liggen in beide provincies, dit biedt mogelijkheden om maximaal gebruik te maken van de op subsidies die bij de provincies beschikbaar zijn.

Een paar wateren liggen in de boezem. Ze sluiten aan bij de Groene As, waar de provincie Noord-Holland werkt aan de verbetering van de ecologie. Daarom is het verstandig om de komende periode aan de slag te gaan. Bovendien kan aangesloten worden op het proces bij de Nieuwe Meer en op de positieve grondhouding van de betrokken gebiedspartijen (Westeinder Plassen).

De groep van potentieel te prioriteren wateren bestaat daarmee uit de Nieuwe Meer, de Westeinder Plassen, de Bovenlanden Aalsmeer, de Amstelveense Poel, de Langeraaarse Plassen en de Zoetermeerse Plas. Het lijkt vanwege de status als Natura2000-gebied logisch om ook de Wilck in deze termijn in uitvoering te brengen.

Foto 6.1 Er wordt voorgesteld de Langeraaarse Plassen voor de tweede uitvoeringstermijn te prioriteren. Een mooi veenplassengebied verdient een goede waterkwaliteit (foto Harm Gerrits).

Tabel 6.1 Samenvatting van de ecologische toestand, kosten van de maatregelen en noodzaak tot prioritering van KRW-wateren voor de tweede uitvoeringstermijn.

	algen	planten	macrofauna	vis	Kosten (mln euro) ¹	Provincie	Houding gebied	Klaar en afwachten	Opgave derden	Autonome ontv. Afw., generiek, meekoppelingen	Keuze prioritering 2016-2021 (KRW2)
Boezemmeren											
't Joppe					1,8	PZH					
Vlietland					0,0	PZH					
Zegerplas					2,3	PZH					
Nieuwe Meer					1,0	PNH	☺				
Valkenburgse Meer					ntb	PZH					
Kager Plassen					0,3	PZH					
Westeinder Plassen					0,4	PNH	☺				
Braassemmermeer en Wijde Aa					1,2	PZH					
Mooie Nel en Liede					0,3	PNH					
Boezemkanalen											
Oude Rijn					0,7	PZH					
Ringvaart Haarlemmermeer						PNH					
Does en omliggende kanalen					0,1	PZH					
Vaarten zuidelijk veengebied					0,1	PZH					
Wateringen Wassenaar en Valkenburg					ntb	PZH					
Trekvaartsysteem						Beide					
Poldermeren											
Zoetermeerse Plas					6,0	PZH	☺				
Reeuwijkse Plassen					10 ¹	PZH	☺				
Langeraarse Plassen					3,6	PZH	☺				
Amstelveense Poel					1,0	PNH	☺				
Vogelplas Starrevaart					-	PZH					
Hoofdvaarten polders											
Haarlemmermeerpolder					ntb	PNH					
Driemanspolder					ntb	PZH					
Polder de Noordplas					ntb	PZH					
Polder Vierambacht					ntb	PZH					
Wassenaarse Polder					ntb	PZH					
Polder Reeuwijk en Sluipwijk					ntb	PZH					
Houtrakpolder					ntb	PNH					
Polder Bloemendaal					ntb	PZH					
Polder Nieuwkoop					ntb	PZH					
Zuid- en Noordeinder Polder					ntb	PZH					
Waterrijke gebieden											
Gouwepolder					ntb	PZH	?				2
Veender- en lijkerpolder					ntb	PZH					
Bovenlanden Aalsmeer					2,6	PNH	☺				
Natura2000 gebieden											
Broekvelden Vettebroek					-	PZH					
Meijndel en Berkheide					-	PZH					
De Wilck					ntb	PZH	?				
Polder Stein en weidegebied					-	PZH					
Nieuwkoopse Plassen					6,6 ¹	PZH	☺				
Zuid- Kennemerland					-	PNH					
Amsterdamse Waterleidingduinen					-	PNH					
1 kosten bijzering (uitvoering in tweede uitvoeringstermijn onduidelijk)											
2 aanpak via DAW boomteelt voor Greenport Boskoop											

7. Omvang investeringsopgave KRW-maatregelen

In de eerste uitvoeringstermijn investeerde Rijnland in de KRW-opgave bruto 5,8 mln euro per jaar (totaal 35 mln euro). Een aanzienlijk deel van dit bedrag bestond uit bijdragen van derden (40%). We schatten dat de komende twee uitvoeringstermijnen jaren nog een investering van 50-70 mln euro nodig is om een goede waterkwaliteit en ecologie te bereiken. Dat levert een investeringsniveau van gemiddeld 4,2 - 5,8 mln/jaar. Ook voor de volgende periode verwachten we gebruik te kunnen maken van subsidies.

Investering Rijnland in de eerste uitvoeringstermijn (2010-2015)

In 2008 werd in de Nota Schoon Water 1 geschat dat een investering van 137 mln euro nodig was om alle benodigde KRW-maatregelen te kunnen treffen. Dit was exclusief de kosten van het baggeren van veenplassen. Er werd besloten om van deze maatregelen 60 mln euro in de eerste uitvoeringstermijn in uitvoering te brengen, waarvan 20 mln voor meekoppelkansen (destijds synergie).

Inmiddels is duidelijk dat de realisatie voor de eerste uitvoeringstermijn 35 mln euro zal bedragen, ofwel 5,8 mln euro per jaar. Rijnland draagt hiervan 3,2 mln/jaar en 2,6 mln/jaar is subsidiegeld. Dit komt grotendeels uit de Nota Ruimte en de KRW-synergiegelden (beide provincies). De investeringen zijn door tal van redenen, waaronder optimalisaties lager dan voorzien. We zagen dat onze investeringen een impuls gaven voor acties en investeringen van andere partijen.

Naast deze specifieke investeringen werkte Rijnland in de eerste uitvoeringstermijn aan tal van activiteiten, die meehelpen de doelen van de KRW te bereiken. Van belang zijn:

- Zuiveren van 1,6 mln ie aan afvalwater (ca 75 mln/jaar exploitatie en kapitaallasten).
- Sanering awzi Oude Rijnzone (18 mln investering).
- Baggerprogramma boezem (bruto ca 130 mln exploitatiekosten).

Van deze investeringen is alleen het baggerprogramma van de boezem formeel opgevoerd in de lijst van KRW-maatregelen.

Herziening benodigde investering voor KRW-wateren

De herziene KRW-opgave voor de tweede en derde uitvoeringstermijn laat zien dat er nog ongeveer 38 mln euro aan maatregelen nodig is. Dit is vanwege een aantal pm-posten (waaronder het baggeren en de kosten van de optimalisatie van oevervegetatie) een minimum schatting. Als een onzekerheid van 50% wordt aangehouden, dan is de conclusie dat de benodigde investeringen in de KRW-wateren tussen de 40 en 60 mln euro liggen. Dit exclusief eventuele baggerkosten.

Net als in de uitvoeringstermijn voert Rijnland ook de tweede uitvoeringstermijn binnen de kerntaak Schoon Water werkzaamheden uit die ten goede komen aan de KRW. Van belang zijn:

- Zuiveren van 1,6 mln ie aan afvalwater (75 mln/jaar exploitatie en kapitaallasten).
- Sanering awzi Oude Rijnzone (18 mln investering).
- Centralisaties awzi's Haarlem Schalthwijk en Heemstede.
- Baggerprogramma boezem/polder.

Het is te overwegen ook deze werkzaamheden als KRW maatregel aan Brussel te melden. Dat helpt om hen ervan te overtuigen dat Rijnland zich sterk inzet voor de realisatie van de KRW-opgave.

Kosten reductie landbouwemissies tweede uitvoeringstermijn

De kosten van de reductie van agrarische emissies kunnen op dit moment alleen ruw geschat worden omdat de plannen van aanpak voor de vijf teelten nog niet gereed zijn. Ook de kosten van de inzet op groen-blauwe diensten zijn nog niet bekend.

Toch is wel een indruk te krijgen van de kosten voor landbouwkundige maatregelen. Rijnland is namelijk, net als de andere waterschappen, met de provincies in gesprek over de inzet van GLB-gelden (POP3) voor de periode 2016-2020. Op het ogenblik (januari 2014) verwachten we dat er jaarlijks voor Nederland 32,5 mln euro aan cofinancieringsmogelijkheden komt voor water-gerelateerde projecten. Een analyse van maatregelen laat zien dat er zich binnen Rijnland jaarlijks voor ongeveer 2 mln aan cofinancieringsmogelijkheden aandienen in groen-blauwe diensten, emissie maatregelen en kansen voor de NBW-opgave.

Omdat ook provincies een deel van de 32,5 mln zullen gebruiken, verwachten we dat Rijnland uiteindelijk aanspraak kan maken op 1 tot 1,5 mln euro GLB-gelden per jaar. De Brusselse subsidie werkt als een verdubbelaar, zodat dit een budget oplevert van 2-3 mln euro per jaar. Dit leidt tot de voorzichtige conclusie dat voor landbouw-gerelateerde KRW-maatregelen 2 mln euro per jaar is te besteden. De rest van de gelden kan ingezet worden voor overige groen-blauwe diensten en de NBW-opgave. Rijnland gaat er van uit dat ook landbouworganisaties en andere overheden (gemeenten) zullen bijdragen. Bij de uitvoering van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer kunnen hierover afspraken met de sector worden gemaakt.

Baggeren veenplassen: doorbraak nodig in de kosten

Bij de vier veenplassen in het programma (de Reeuwijkse Plassen, de Nieuwkoopse Plassen, de Langeraarse Plassen en de Amstelveense Poel) vormt de aanwezigheid van een dikke laag bagger mogelijk een probleem bij het bereiken van de goede toestand. Enerzijds is de bagger rijk aan voedingsstoffen, die gedurende de zomer naar het water worden nageleverd. Anderzijds zorgt bagger voor vertroebeling van het water (opwerveling) en zorgt het voor ondiepte. Ondiepte is ook een probleem voor de vaarrecreatie.

Bij de plannen voor de eerste uitvoeringstermijn stonden de baggerkosten op pm. In de huidige plannen zijn de baggerkosten wel berekend. Die blijken enkele tientallen mln voor een kleine plas (Amstelveense Poel) tot meer dan 80 mln voor de Nieuwkoopse Plassen te bedragen.

In de eerste uitvoeringstermijn is besloten om onderzoek te starten naar methoden om de nalevering van voedingsstoffen uit de bagger op een goedkope manier is te verminderen. Ook buurwaterschappen zijn hier mee bezig. Een veelbelovende zoekrichting is beijzeren. Dat is 15 - 20 maal zo goedkoop als baggeren. Beijzeren proberen we binnenkort op de Reeuwijkse Plassen uit.

De huidige kostenschattingen van het KRW-programma zijn erop gebaseerd dat dat beijzeren een afdoende oplossing vormt voor het baggerprobleem. Als dat niet het geval is, zal gezocht moeten worden naar een methode om bagger te verwijderen, die een factor 10 goedkoper is dan de huidige methoden. Bijvoorbeeld om de bagger samen met gemeentelijke tot herbruikbare grond te verwerken. Hier ligt een belangrijke uitdaging voor samenwerking en innovatieve oplossingen!

Schatting totale investeringsniveau tweede en derde uitvoeringstermijn

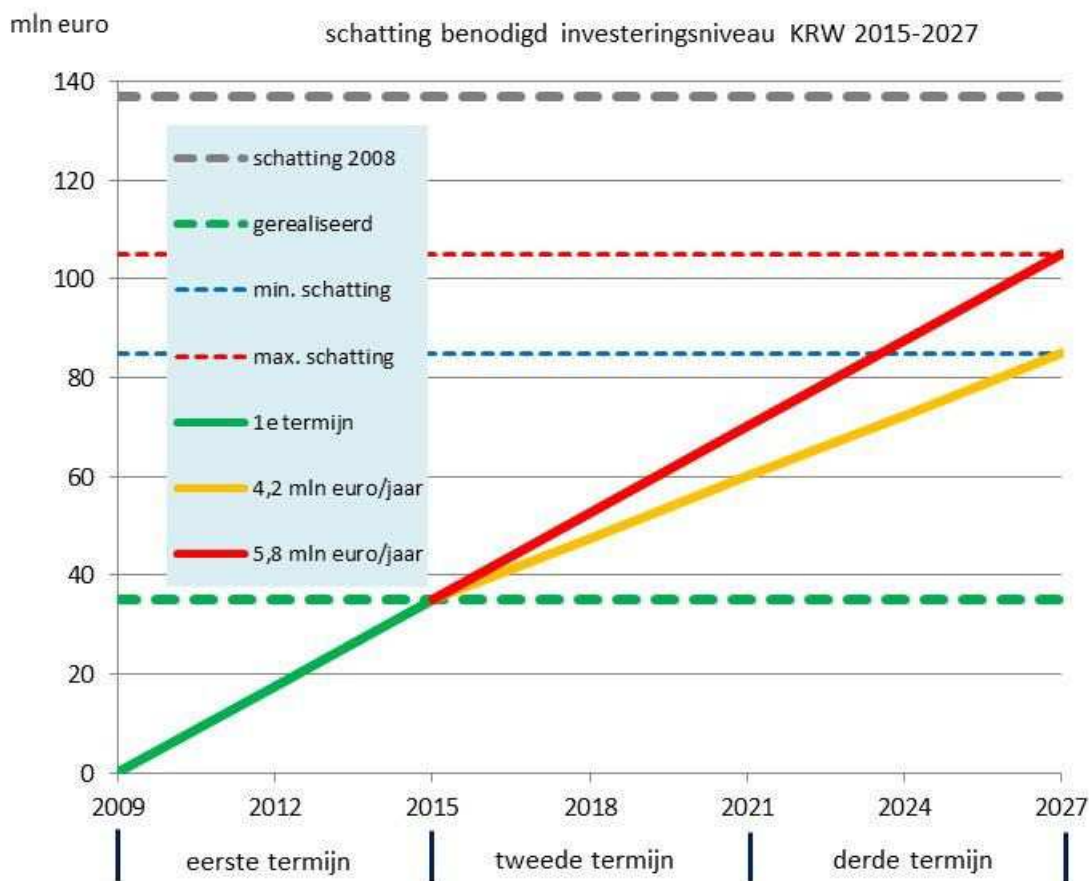
Het totale kostenplaatje voor de KRW voor de periode 2016-2027 als volgt:

- Specifieke maatregelen wateren: 40-60 mln investeringen (subsidies pm).
- Reductie landbouwemissies: 10 mln investeringen (waarvan 50% subsidie).

Dat geeft de conclusie dat de KRW de komende twee planperiodes vraagt om een bruto investering van 50-70 mln euro. Deze bruto investering (inclusief bijdragen derden) betekent een investeringsopgave voor de periode 2016-2027 van minimaal 4,2 mln/ jaar, en maximaal 5,8 mln/ jaar. Dat ligt onder het huidige bruto investeringsniveau van 5,8 mln/jaar, waarvan Rijnland vanwege subsidies 3,5 mln/jaar droeg.

Samen met de investering van 35 mln die al voor de eerste planperiode is gedaan, levert dit voor de periode 2010-2027 een totale investering in de Rijnlandse KRW-opgave tussen de 85 en de 105 mln.

Figuur 7.1 licht het benodigde investeringsniveau voor de resterende KRW-opgave toe. Het onderste groene lijntje is de reeds gerealiseerde investering van 35 mln euro. De blauwe lijn geeft de minimum-schatting van het totale investeringsniveau. De rode lijn geeft de maximum-schatting. In grijs staat de oorspronkelijke schatting uit 2008 van 137 mln euro (Nota Schoon Water 1).

Figuur 7.1 KRW-investeringsopgaven, realisatie- en benodigde investeringen voor de tweede en derde uitvoeringstermijn (2016-2021 en 2022-2027).

8. Keuze invulling tweede uitvoeringstermijn KRW-programma

Het voorstel voor de tweede uitvoeringstermijn voorziet in het gebiedsbreed verbeteren van waterkwaliteit en ecologie en het uitvoeren van alle benodigde maatregelen in enkele geprioriteerde wateren. Het investeringsniveau wordt 4,5 mln/jaar, waarvan 2 mln/jaar voor emissie maatregelen, 1 mln/jaar voor meekoppelkansen en 1,5 mln/jaar voor geprioriteerde wateren. Het voorstel kan op basis van enkele opties aangepast worden. De Rijnlandse besluitvorming sluit aan op een provinciale, regionale en landelijke besluitvorming. De plannen worden eind 2014 ter visie gelegd. Na eventuele bijstellingen in 2015 wordt het eind 2015 door het rijk in Brussel ingediend.

Voorstel invulling tweede uitvoeringstermijn

Het college van Rijnland stelt voor om op basis van de uitvoeringsstrategie (hoofdstuk 3) één variant op te stellen voor het programma van de tweede uitvoeringstermijn van de KRW. Met een aantal opties is het mogelijk om prioriteiten anders te leggen of het programma goedkoper- of duurder te maken.

Het voorgestelde programma voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW ziet er als volgt uit:

1. Aan de slag met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer voor de vijf relevante teelten glastuinbouw, bollenteelt, boomteelt, veenweide en akkerbouw (H5).
2. Verbetering van de begroeiing en het vis-habitat in niet geprioriteerde KRW-wateren middels meekoppelkansen (H5).
3. Herstelplannen voor de geprioriteerde wateren, te weten de vier wateren rond de Groene-As (Nieuwe Meer, Amstelveense Poel, Bovenlanden Aalsmeer en Westeinder Plassen), de Langeraarse Plassen en de Wilck (H6).

Dit programma vraagt om een bruto-investering van 4,5 mln/jaar, die als volgt is opgebouwd:

1. Landbouw-aanpak: 2 mln/jaar voor de periode 2016-2020, waarvan de helft GLB-subsidies. De overblijvende miljoen wordt deels door Rijnland en deels door andere partijen opgebracht.
2. Meekoppelkansen: 1,0 mln/jaar voor de periode 2016-2021, te besteden in de opgave van de niet-geprioriteerde wateren.
3. Geprioriteerde wateren: 1,5 mln/jaar voor de periode 2016-2020, te besteden aan de geprioriteerde wateren.

De netto investering voor Rijnland bedraagt bij een GLB-cofinanciering van 1 mln/jaar maximaal 3,5 mln/jaar. Dit bedrag daalt als ook voor de rest van de opgave subsidies worden verworven.

Overwegingen bij het voorgestelde programma zijn:

1. De tijd is rijp om met de landbouw-opgave aan de slag te gaan. De agrarische sector heeft een plan opgesteld, Europa komt met geld (GLB). Een oplossing voor de problematiek is cruciaal voor al Rijnlants water. Rijnland betaalt mee, omdat het ons belang is dat het water schoner wordt. Al verwachten we een aanzienlijke bijdrage van de agrarische sector.
2. In de eerste uitvoeringstermijn bleek dat meekoppelkansen een mogelijkheid bieden om op een goedkope en efficiënte manier aan de KRW-opgave te werken. Het sluit aan bij het voornemen van Rijnland om integraal te werken. We trekken een aanzienlijk bedrag per jaar uit, omdat er zich vooral de komende jaren vanwege kaderwerken en NBW opgave relatief veel meekoppelkansen voordoen.
3. De keuze van de geprioriteerde wateren sluit aan bij de ambtelijke capaciteit en maakt maximaal gebruik van de positieve houding van gebiedspartijen. Als de wateren rond de Groene As als een cluster wordt beschouwd, vormen deze wateren samen met Langeraar twee grote herstelprogramma's. De inzet voor de Wilck is beperkt. Het geprioriteerde pakket lijkt op de huidige inzet voor de herstelplannen voor de Reeuwijkse en Nieuwkoopse plassen. De gekozen

plassen liggen in beide provincies, om optimaal gebruik van subsidiemogelijkheden te kunnen maken.

4. De beijzering van beide veenplassen zit niet in het voorstel. Dit is een dure maatregel, totaal 16,6 mln euro. We wachten de resultaten van het lopende onderzoek op de Reeuwijkse Plassen af, alvorens over de beijzering te besluiten. Naar verwachting kan dit besluit de tweede helft van de tweede uitvoeringstermijn genomen worden (2019). De kosten kunnen mogelijk doorlopen naar de derde uitvoeringstermijn.

Rijnland zet met dit voorstel het huidige netto-investeringsniveau van 3,5 mln/jaar voort. Daarmee zorgen we er voor dat de tarieven niet toenemen vanwege de KRW-opgave. Het is de bedoeling dat dit bedrag verder zal dalen, omdat we werken aan optimalisaties en er naar streven dat andere partijen aan de maatregelen meebetalen. Vanwege de beijzering van de veenplassen kunnen de kosten in de tweede helft van de uitvoerings-termijn toenemen (2019). Het is aan het volgende bestuur om hierover te besluiten.

De totale investering is met 4,5 mln/jaar iets hoger dan de minimaal noodzakelijke investering in de periode 2016-2027 (zie figuur 7.1). Dit moet gezien worden als een afwachtend investeringsniveau. Dat geeft enerzijds het risico dat in de derde planperiode relatief hoge investeringen nodig zijn (hockeystick-effect). Anderzijds blijken de kosten van de maatregelen elke nieuwe uitvoeringstermijn weer te dalen. En een afwachtende houding anticipeert op de nog onbekende gevolgen van de herijking van de KRW, die Europa voor 2019 heeft gepland. In die zin is sprake van een ‘geen-spijtprogramma’.

Keuze voor een relatief beperkt investeringsniveau in de KRW-opgave geeft buiten het programma ruimte voor investeringen in zwemwater (beperkte opgave) en het kleine water in polder en stedelijk gebied. Deze aanvullende investeringen worden in 2015 in het traject van WBP5 uitgewerkt.

Opties voor aanpassing van het voorgestelde programma

Voor de drie elementen van het voorstel zijn er de volgende opties voor aanpassingen:

1. Aan de slag met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer:
 - Verlaging van de investering naar bijvoorbeeld 1 mln/jaar, of niets. Hoe lager de inzet, hoe kleiner de mogelijkheid om GLB-subsidies te benutten voor de Rijnlandse opgave.
 - Beperking van de inzet op minder dan 5 van de voorgestelde teelten. Hierbij moet bedacht worden dat glastuinbouw voor Rijnland een belangrijke teelt is. Na Delfland heeft Rijnland het grootste areaal binnen haar grenzen. Veenweide staat bij veel partijen onder de aandacht voor maatregelen, zodat goed gezamenlijk opgetrokken kan worden. In de bollenteelt en de boomteelt is Rijnland bezig met pilots, die de komende jaren gebiedsbreed doorgevoerd kunnen worden.
2. Meekoppelkansen:
 - Verlaging van de inzet naar 0,5 mln/jaar of naar nul. In dat geval vervallen de voordelen van gezamenlijke uitvoering en ontstaat spanning met het voornemen van Rijnland om integraal te werken. Ook is er het risico om medefinanciers te verliezen (multiplier-effect)
3. Geprioriteerde wateren:
 - Verlaging of verhoging van het aantal geprioriteerde wateren. Verlaging is mogelijk binnen de cluster van de 4 wateren in Noord Holland. Overwogen kan worden om alleen de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel in uitvoering te brengen. Dat bespaart een investering van ongeveer 0,5 mln/jaar. Er kan ook gekozen worden voor een verhoging van het aantal wateren dat deze periode wordt aangepakt, Bijvoorbeeld door toevoeging van de Zoetermeerse Plas aan het programma. Dat kan tot een stijging van de investeringskosten van 1 mln/jaar leiden.

Herstelplannen

Maatregelen voor waterkwaliteit en ecologie zijn lastig op kosten te zetten. Dat bleek bij de Reeuwijkse Plassen en de Nieuwkoopse plassen. Het traject van de eerste ruwe schatting naar uitvoeringsbestek is een trechtering, waarin de kosten nog sterk verschuiven. Door nieuwe inzichten, slimme ideeën van gebiedspartijen en ook door zaken die over het hoofd zijn gezien. Ook gedurende de uitvoering kunnen inzichten ontstaan, die een fors effect hebben op de kosten (“lerend werken”).

De ervaring leert dat de benodigde kosten, inzet en wensen van gebiedspartijen bij het uitwerken van herstelplannen goed duidelijk worden. Dit kost per water 1-2 jaar tijd. In die tijd kunnen met betrokken partijen afspraken gemaakt worden over de verdeling van de kosten en de bijdrage uit subsidies. Daarom wordt voorgesteld om de prioriteringskeuze als een principebesluit te zien. Na de besluitvorming worden herstelplannen opgesteld, die een gedetailleerd beeld geven van de kosten. Deze plannen worden opnieuw ter besluitvorming voorgelegd.

Foto 8.1 Afgelopen zomer bezocht Rijnlands bestuur de Westeinder Plassen. De unieke meervalpopulatie wordt met zendertjes bestudeerd. Een prachtig stuk ecologie en een gewilde vangst voor sportvissers (foto Harm Gerrits).

Tijdelijk besluitvorming tweede stroomgebiedbeheersplan (SGBP2)

De Rijnlandse plannen voor schoon & mooi & gezond water maken onderdeel uit van het stroomgebiedbeheersplan (SGBP). Nederland moet dit eind 2015 per stroomgebied in Brussel inleveren. Rijnland ligt in stroomgebied Rijndelta. Het deelstroomgebied Rijn-west, waar Rijnland met 8 waterschappen en 4 provincies samenwerkt, vormt hiervan weer een onderdeel.

Rijnlands besluitvorming sluit vanwege de deelstroomgebieden aan op de regionale en landelijke besluitvorming. De Provincies zijn gehouden elementen van Rijnlands plannen vast te stellen, namelijk de begrenzing van de wateren en de ecologische doelstellingen.

De tijdelijk van de besluitvorming is als volgt:

1. 12 maart 2014: Algemeen bestuur van Rijnland stelt de Nota Schoon Water 2 (in concept) vast en geeft de informatie vrij voor de inspraak (eind 2014): uitvoeringsstrategie, investeringsniveau, prioriteiten, emissies en inrichting, begrenzing en ecologische doelen. De resultaten van de besluitvorming komen in landelijke databases.
2. Tweede/derde kwartaal 2014: In Rijn-west worden de KRW-plannen van de waterschappen afgestemd. Het rijk kijkt mee en probeert al te grote verschillen te voorkomen. Het RBO van Rijn-west stelt het resultaat van de afstemming vast en geeft regionale signalen af aan het rijk.
3. Derde kwartaal 2014: GS van de provincies stellen de begrenzing van de wateren en de ecologische doelen vast.
4. 22 december 2014: De gezamenlijke overheden leggen de plannen voor de tweede uitvoeringstermijn gedurende een half jaar ter inspraak (verplichting KRW).
5. In de zomer van 2015 wordt de inspraak verwerkt door de verantwoordelijke bestuursorganen (rijk, provincie, waterschap) en volgt de definitieve vaststelling. Het rijk stelt ondertussen de stroomgebiedbeheerplannen op.
6. Uiterlijk 22 december 2015 worden de plannen door het rijk via landelijke databases naar Brussel gestuurd (verplichting KRW).

Samenhang met WBP5

In 2015 loopt tevens het vierde waterbeheersplan van Rijnland (WBP4) af en wordt WBP5 door het nieuwe bestuur vastgesteld. Dit plan betreft de periode 2016-2021. De besluitvorming van WBP5 loopt iets achter op die van KRW. Dat komt omdat de KRW-plannen al eind 2014 ter visie gelegd moeten worden.

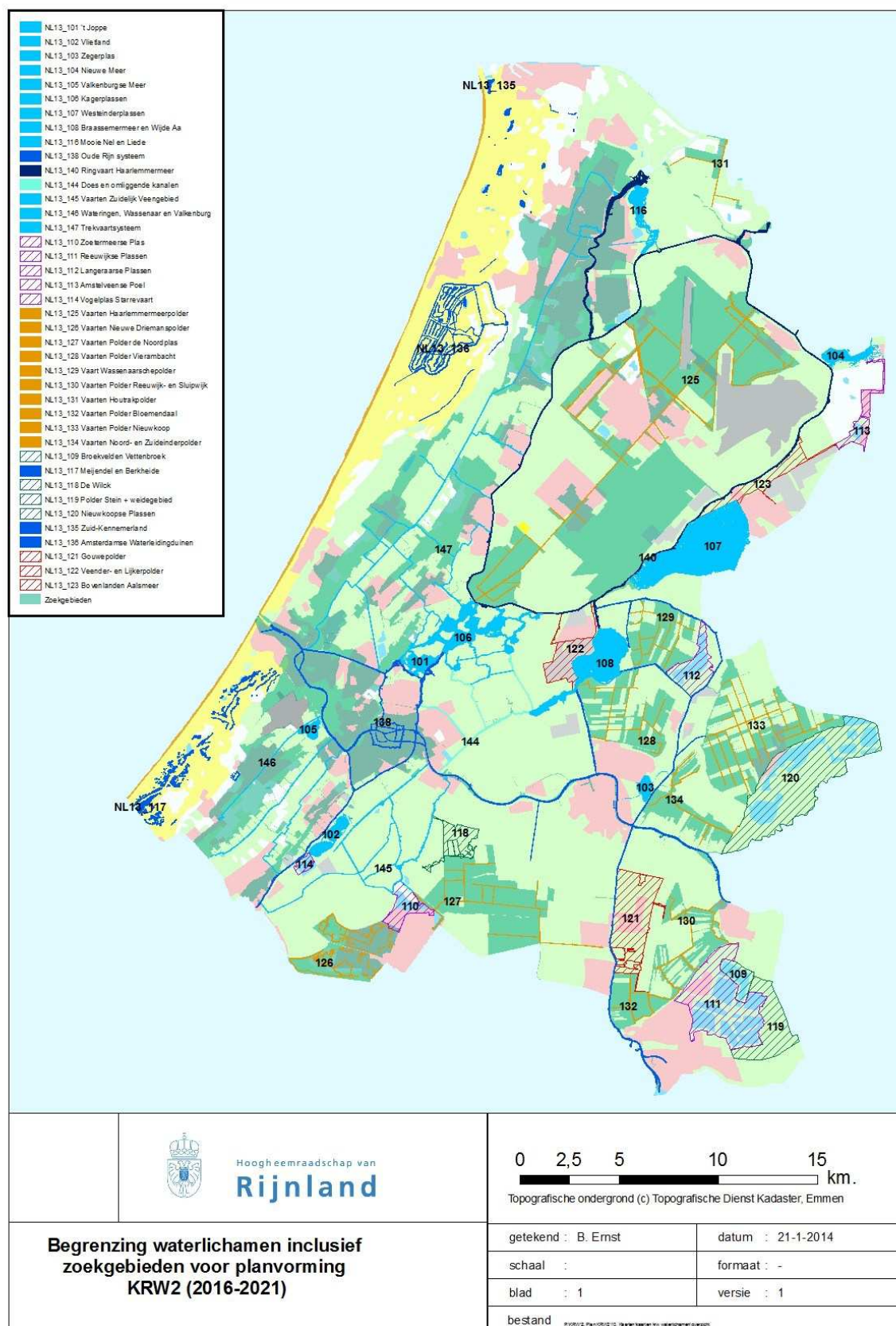
De KRW-opgave vormt in WBP5 een belangrijk onderdeel van het programma “Gezond Water”. Andere elementen van dit programma zijn het zwemwater en de kleine wateren in polders en stedelijk gebied. In de besluitvorming van WBP5 wordt de opgave voor “Gezond Water” afgewogen tegen die voor Veiligheid, Voldoende Water en de Afvalwaterketen. Dat kan er toe leiden dat de KRW-opgave die in 2014 is vastgesteld moet worden bijgesteld.

Een bijstelling van de KRW-opgave naar boven is altijd mogelijk. Deze opgave wordt dan niet meer meegenomen in de databases, maar kan gewoon uitgevoerd worden. In 2021 kunnen de maatregelen alsnog in het derde stroomgebiedbeheerplan verwerkt worden.

Een aanpassing van de KRW-opgave naar beneden is eigenlijk niet mogelijk. Europa gaat er van uit dat lidstaten de aangekondigde maatregelen gewoon uitvoeren. Als dat niet gebeurt, moet uitgelegd worden waarom. Rijnland voert (net als andere waterschappen en het rijk) lang niet alle maatregelen van het eerste KRW-programma uit. Sommige maatregelen waren te duur. Soms werd besloten dat andere opgaven voorrang kregen. Dit laatste kan op Brusselse bezwaren stuiten. Dat blijkt rond 2018, als Europa de resultaten van de eerste uitvoeringstermijn heeft beoordeeld.

Bovenstaande overwegingen leiden tot de conclusie dat heroverweging van de KRW-plannen in het traject van WBP5 wel mogelijk is, maar niet gewenst. Bijstelling naar boven kan, bijstelling naar beneden geeft risico's op Europese sancties.

Bijlage 1. Kaart KRW-wateren

Bijlage 2. Meer lezen of zien?

Algemene informatie voor geïnteresseerden

Tien jaar ervaring met de Europese Kaderrichtlijn Water, S. van der Arend, L. Santbergen, M. Wiering, J. Behagel (red.), 2010. Dit boek bevat essays, waarin deskundigen terugkijken op de implementatie van de KRW in Nederland.

Een otter in Brussel, S van der Arend, 2013. Nederlands eerste waterkwaliteitsroman.

Ik wil alleen maar zwemmen, video over de vis in Rijnland: <http://vimeo.com/61602792>

Achtergrondrapport bij de planvorming voor KRW2, R. Torenbeek, N. Kamp, 2014. Document met een uitleg van de inhoudelijke analyse die voor de planvorming voor de tweede uitvoeringstermijn is uitgevoerd.

Informatiebladen bij KRW2, N. Kamp, 2014. Bladen met per water in 2 A4 uitleg van de problematiek en de oplossingen.

Informatie voor bestuurders

Kaderrichtlijn Water, in ieders belang (Europese Commissie, 2002). Brochure over de KRW. <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/publicaties-krw/publicaties-europees/brochures/@16661/brochure/>

De KRW voor het (water)leven, STOWA 2005 (2005.04). Uitleg over de KRW in eenvoudige bewoordingen. [http://krw.stowa.nl/Upload/KRW_waterleven_rapport%202005%2004%20\(2\).pdf](http://krw.stowa.nl/Upload/KRW_waterleven_rapport%202005%2004%20(2).pdf)

Voor specialisten

Themasite ecologische beoordeling en KRW van de STOWA. Enkele tientallen achtergrondrapporten over inhoudelijke aspecten van de KRW. <http://krw.stowa.nl/Publicaties/index.aspx?pld=1843>

Homepage van de Kaderrichtlijn Water in Nederland

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/>

Homepage van KRW-deelstroomgebied Rijn-west:

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/uitvoering-nationaal/rijn-west/>

Kaderrichtlijn Water resultaten monitoring 2012, F. van Schaik, D. Slot, B. Schaub, 2012

Visie waterkwaliteit en ecologie Rijnlands boezem, H. Gerrits, 2014

Gebiedsdocumenten voor 15 wateren. Analyse van de problematiek en benodigde maatregelen.

Gebiedssheets voor 25 wateren. Beknopte analyse van de problematiek en benodigde maatregelen.

Bijlage 3. Nota van toelichting (14. 15173)

14.15173

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

Vergaderdatum	12-3-2014	Agendanummer	8
Onderwerp	Programma 2e uitvoeringstermijn KRW		
Registratienummer	14.15173		
Collegevergadering	4-3-2014		
Portefeuillehouder	J.G.M. Schouffoer		
Bijlage			

Op 26 februari 2014 is het programma voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW in de commissie Veiligheid en Gezond Water besproken. Dat leidde tot een aantal technische vragen. Deze worden in voorliggende Nota van Toelichting beantwoord.

Technische vragen Partij voor de Dieren (via email dhr. De Vos d.d. 25 februari 2014)**1. Over het draagvlak in de sector waren wat zorgen. Hoe groot is dat draagvlak?**

DAW (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) werd afgelopen zomer door bestuurders van LTO ondertekend. Bestuurders zien duidelijk de meerwaarde en de noodzaak van DAW. Het draagvlak voor DAW in de regio moet nog groeien. We verwachten dat dit toeneemt als de maatregelen concreter worden.

Los van DAW werkt Rijnland al een tijd samen met de agrarische sector aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het draagvlak voor die aanpak is in de betreffende sectoren groot.

2. Kaart knelpunten: 2013 gereed, die kaart is dus bekend, kan die toegestuurd worden?

Dit actiepunt is nog niet uitgevoerd. Er zijn er wel kaarten die de nutriëntenproblematiek in beeld brengen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nutriëntenproblematiek (stikstof en fosfor) in de Rijnlandse waterlichamen.

Tabel: actuele beoordeling toestand stikstof en fosfor in de KRW-wateren van Rijnland

situatie Rijnland 25 jan 2014

situatie Rijnland 25 jan 2014			Huidige toestand nutriënten			Huidige toestand* v.s. doelen KRW2				eindeoordeel ecologie
Groep	Waterlichaam	Code	Type	stikstof	fosfor	Algen	Vegetatie	Macrofauna	Vis	
Boezemmeren	't Joppe	NL13_101	M20	Slecht	Slecht	4	2	3	1	1
	Vlietland	NL13_102	M20	Slecht	Slecht	4	2	3	2	2
	Zegerplas	NL13_103	M20	Slecht	Slecht	4	3	3	2	2
	Nieuwe Meer	NL13_104	M20	Slecht	Slecht	4	1	3	2	1
	Valkenburgse Meer	NL13_105	M20	Slecht	Ontoereikend	3	3	3	1	1
	Kagerplassen	NL13_106	M14 c	Slecht	Ontoereikend	4	3	3	3	3
	Westeinderplassen	NL13_107	M27	Ontoereikend	Ontoereikend	4	1	3	1	1
	Braassemmeer en Wijde Aa	NL13_108	M14 c	Slecht	Ontoereikend	4	3	3	1	1
Boezemkanalen	Moole Nel en Liedre	NL13_116	M14 c	Goed	Ontoereikend	3	2	4	1	1
	Oude Rijn systeem	NL13_138	M7b	Goed	Goed	4	3	3	2	2
	Ringvaart Haarlemmermeer	NL13_140	M7b	Goed	Ontoereikend	4	3	3	2	2
	Does en omliggende kanalen	NL13_144	M6a	Goed	Matig	4	3	3	2	2
	Vaarten zuidelijk veengebied	NL13_145	M10	Goed	Ontoereikend	4	3	3	4	3
	Wateringen, Wassenaar en Valkenburg	NL13_146	M3	Goed	Ontoereikend	3	4	3	4	3
	Trekvaartsysteem	NL13_147	M6a	Goed	Slecht	4	3	3	4	3
Poldermeren en -plassen	Zoetermeerse Plas	NL13_110	M20	Ontoereikend	Ontoereikend	3	3	3	1	1
	Reeuwijkse Plassen	NL13_111	M27	Slecht	Ontoereikend	1	1	3	1	1
	Langeraarre Plassen	NL13_112	M27	Slecht	Slecht	1	1	3	1	1
	Amstelvense Poel	NL13_113	M27	Ontoereikend	Ontoereikend	2	1	3	1	1
	Vogelplas Starrevaart	NL13_114	M14	Slecht	Ontoereikend	4	3	3	3	3
Hoofdvaarten polders	Vaarten Haarlemmermeerpolder	NL13_125	M3	Goed	Matig	3	2	3	2	2
	Vaarten Nieuwe Driemanspolder	NL13_126	M3	Goed	Ontoereikend	3	2	3	2	2
	Vaarten Polder de Noordplas	NL13_127	M3	Goed	Matig	3	2	3	2	2
	Vaarten Polder Vierambacht	NL13_128	M3	Goed	Ontoereikend	3	2	4	4	2
	Vaarten Wassenaarschepolder	NL13_129	M3	Goed	Ontoereikend	3	2	3	4	2
	Vaarten Polder Reeuwijk en Sluipwijk	NL13_130	M10	Goed	Ontoereikend	4	3	3	4	3
	Vaarten Houtrakpolder	NL13_131	M30	Goed	Matig	3	-	4	3	3
	Vaarten Polder Bloemendaal	NL13_132	M10	Goed	Ontoereikend	4	3	3	4	3
	Vaarten Polder Nieuwkoop	NL13_133	M10	Matig	Matig	3	2	4	4	2
	Vaarten Zuid- en Noordeinder polder	NL13_134	M10	Goed	Ontoereikend	4	3	3	4	3
Waterrijke gebieden	Gouwepolder	NL13_121	M10	Goed	Ontoereikend	3	2	3	4	2
	Veender- en Lijkerpolder	NL13_122	M10	Goed	Ontoereikend	3	2	3	4	2
	Bovenlanden Aalsmeer	NL13_123	M10	Goed	Ontoereikend	4	2	3	4	2
Natura 2000-gebieden	Broekvelden en Vettenbroek	NL13_109	M20	Goed	Goed	4	3	3	3	3
	Meijndel en Berkheide	NL13_117	M23			4	4	3	4	3
	De Wilck	NL13_118	M8	Matig	Ontoereikend	nvt	2	2	4	2
	Polder Stein en weidegebied	NL13_119	M8	Matig	Ontoereikend	nvt	2	3	4	2
	Nieuwkoopse Plassen	NL13_120	M27	Matig	Goed	3	2	3	1	1
	Zuid-Kennemerland	NL13_135	M23	Goed	Goed	4	4	3	4	3
	Amsterdamse Waterleidingduinen	NL13_136	M23			4	4	3	4	3

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

3. Het pakket motiverende maatregelen is ook al gereed, kan dat de VV voorgelegd worden?

Deelstroomgebied Rijn-West was vooruitlopend op DAW al bezig met de nutriëntenproblematiek. Dat leidde tot de aanpak Rijn-West, “nutriëntenaanpak in de polder”. Dit sluit nauw aan op DAW. De afgelopen jaren zijn in samenwerking met de agrarische sector voor veenweide, bollenteelt en diepe droogmakerijen maatregelpakketten afgeleid. Deze zijn in inzichtelijke factsheets weergegeven. Ook de Unie van Waterschappen heeft in samenwerking met de sector een uitgebreide lijst van mogelijke maatregelen opgesteld. De factsheets en andere producten van Rijn-West over de aanpak van de nutriëntenproblematiek zijn te vinden op:

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/uitvoering-nationaal/rijn-west/nutrienten/>

4. Is het mogelijk dat via Unie van Waterschappen en/of STOWA het PBL opdracht gegeven kan worden het DAW in verschillende scenario's door te rekenen op effecten voor de waterkwaliteit.

Vraag: De gemiddelde fosforconcentratie in Rijnland is $0,6 \pm 0,6$. Concentraties van meer dan een milligram zijn eerder regel dan uitzondering. Landelijk is het fosfaatoverschot nog steeds 14 miljoen kg jaar-1, is het fosfaatoverschot van Rijnland bekend?

Naar verwachting kan PBL gevraagd worden scenario's van het DAW door te rekenen. Rijnland heeft in het kader van de Nota Schoon Water 2 op basis van bestaande trends in de waterkwaliteit verkenningen uitgevoerd naar de toekomstige waterkwaliteit. Die laten zien dat we verwachten dat in 2027 de stikstof- en fosforconcentraties, afhankelijk van de daling van landbouwemissies, respectievelijk 15-25 en 25-50% zijn gedaald.

Overigens betreft de genoemde waarde van 0,6 mgP/l de waarde in de kanalen in het noordelijke deel van de boezem en de Mooie Nel. De zuidelijke boezem is duidelijk schoner (orde 0,35 mgP/l), evenals de meren en plassen (<0,25 mgP/l).

Het fosfaatoverschot van Rijnland is niet berekend. Wel zijn de verschillende bronnen bekend van fosfor naar de boezem (Stofbalansen Rijnland, 2006). Daaruit bleek dat er jaarlijks ongeveer 500 ton fosfor door Rijnlands boezem stroomt. Daarvan wordt ongeveer 150 ton geloosd door de awzi, komt 450 ton uit de polders en komt 50 ton uit inlaatwater (Hollandse IJssel, Bodegraven). De 450 ton uit de polders is deels afkomstig van landbouwkundige verliezen. Er sedimenteert jaarlijks ongeveer 150 ton P.

5. Volgens PBL is de landbouw landelijk de grootste bron van fosfaat en dat gaat relatief groter worden (75% in 2027). Hoe groot is de kans dat het DAW het overschot zodanig omlaag haalt dat de KRW-doelen binnen bereik komen? Indien dat niet bekend is, wanneer weten we dat dan?

Het effect van landbouwkundige maatregelen voor fosfaat is lastig in te schatten. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door de vertraging tussen emissie (bemesting) en af- uitspoeling naar water. Vooralsnog is de inzet om de verliezen zo veel mogelijk te beperken, met als verwachting dat de emissies op termijn dalen. We verwachten dat kennis en inzicht in de fosfaatproblematiek de komende jaren fors toeneemt, zodat we in 2021 een goede schatting kunnen geven van de te verwachten waterkwaliteit.

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

Technische vragen Algemene Waterschapspartij (via email Mw. Van Mullingen, d.d. 24 februari 2014)

1. Goed dat er nu ook stappen worden ondernomen de grootste veroorzaker van het niet halen van de doelen van de KRW aan te pakken! Blz 23 rapport wat is de veenweide sector?

Met de veenweide sector wordt de melkveehouderij in het veengebied bedoeld.

2. Is er (landelijk) ook gekeken naar maatregelen die elders ingezet worden tbv KRW doelen bereiken. Wat heeft dat opgeleverd?

Waterschappen wisselen rond de uitvoering van de KRW veel informatie uit. Bijvoorbeeld via het KRW-deelstroomgebied Rijn-west (8 waterschappen). En via diverse landelijke werkgroepen. Voorbeelden van landelijke of regionale informatie-uitwisseling zijn de resultaten van de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het resultaat van diverse methoden om veenplassen helder te krijgen (bezanden door Schieland, beijzeren door Waternet). In de themagroep landbouwemissies van de Unie vindt veel kennisuitwisseling plaats over landbouwkundige maatregelen.

3. Hoe "doet" Rijnland het bij het behalen van de doelen van de KRW tov de andere waterschappen? (als u verwijst naar een rapport graag ook de VV noemen waarin dat behandeld is).

Er is nog geen rapportage beschikbaar waarin de doelrealisatie van Rijnland wordt vergeleken met die van de andere waterschappen. De situatie van Rijnland is daarbij lastig te vergelijken, omdat andere waterschappen (behalve Waternet) weinig of geen meren en plassen hebben.

Op basis van wandelgangsignalen "doet" Rijnland het niet slecht. Vooral omdat de algenconcentraties op de boezem zo laag zijn. Maar dat hangt vermoedelijk weer samen met de quagga-mossel, die tot nu toe alleen in Rijnlands systeem is aangetroffen.

5. DAW & cofinancieren tbv van agrarische invloed op waterkwaliteit te verminderen. Over welke type maatregelen gaat het daarbij, op welke schaal en wat is de orde van grote van de cofinanciering van Rijnland per project?

Dit betreft een aantal soorten projecten, zoals innovatieve projecten gericht op nutriëntemissies, investeringen om nutriëntemissies te vermijden en groene diensten zoals kringlooplandbouw en ecologisch slootbeheer. De schaal waarop de maatregelen opgepakt worden is afhankelijk van de bereidheid van de agrarische sector om mee te werken en van de beschikbare financiën. Op dit moment is het lastig een uitspraak te doen over de omvang van de projecten. Dit wisselt sterk per type maatregel.

6. In voorstel onder opsomming onder financiële consequenties wordt gesteld dat gestreefd wordt naar meer subsidies binnen te halen. Welke bronnen zijn daarbij in beeld en om welke orde van grote van subsidies zou het kunnen gaan?

Op dit moment probeert Rijnland voor de periode 2015-2020 toegang te krijgen tot GLB-gelden (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, deels overlappend met POP3 (plattelands-ontwikkelingsprogramma)). De Unie heeft bereikt dat hiervan landelijk jaarlijks € 32,5 mln voor watergerelateerde maatregelen beschikbaar is. Rijnland heeft oorspronkelijk aangegeven € 2,4 mln/jaar te kunnen gebruiken. Op basis van de beschikbare gelden wordt verwacht dat Rijnland uiteindelijk jaarlijks aanspraak op ongeveer € 1,1 mln GLB-gelden kan maken. Overigens vraagt deze subsidie een cofinanciering van 50%.

De subsidiecoördinator van Rijnland houdt verdere ontwikkelingen rond subsidies in de gaten. De ambitie is om voor het KRW-programma zo veel mogelijk van subsidiemogelijkheden gebruik te maken.

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

Technische vragen Fractie A&B (via email dhr. Langeslag, d.d. 27 februari 2014)

1. Namens onze fractie is aangegeven dat wij in het VV-besluit de taakstelling voor 1 mln subsidie opgenomen willen zien, in combinatie met een zinsnede dat indien die niet wordt gerealiseerd er dan opnieuw besproken wordt hoe dan verder. Ik weet niet of dit in de conclusie voldoende is meegenomen.

Bovenstaande conclusie is in andere bewoordingen in het verslag van de vergadering van commissie Veiligheid en Gezond Water van 26 februari opgenomen.

2. Is aan te geven in welke waterlichamen bij Rijnland de “quick wins” zitten bij het realiseren van de KRW-doelen?

Quick wins zijn wateren waar al meerdere biologische kwaliteitselementen op orde zijn. De tabel op p21 van de nota laat zien dat dit vooral de boezemkanalen zijn. Deze wateren zijn vermoedelijk vooral vanwege de mosselen in een relatief goede toestand. De inzet nu is om deze “natuurlijke” ontwikkelingen af te wachten. Vooralsnog zie we geen mogelijkheden om de verdere verbetering van de biologie van deze wateren te versnellen.

3. Zijn er wijzigingen in de typering van de diverse wateren t.o.v. de voorgaande periode, of is deze gelijk gebleven?

Er zijn een paar typeringen aangepast. Een aantal boezemwateren waren als “brak” getypeerd. We vinden dat onterecht, omdat Rijnland streeft naar zoet boezemwater. Twee boezemmeren (Braassemmermeer en Kagerplassen) zijn anders getypeerd omdat na een onderzoek van de bodemgesteldheid bleek dat dit plassen zijn met een minerale ondergrond in plaats van een veenondergrond.

4. Is er sprake van wateraanvoer vanuit andere regio's die negatieve invloed heeft op de kwaliteit van Rijnlands water en hoe wordt daar dan mee omgegaan?

Rijnland ontvangt bij Gouda water uit de Hollandse IJssel en bij Bodegraven van De Stichtse Rijnlanden. Bij de beoordeling van een mogelijke negatieve invloed is primair gekeken naar de nutriëntgehalten van dit water. Bij de Hollandse IJssel liggen de nutriëntnormen scherper dan in de boezemkanalen van Rijnland. Dit water heeft dus een positieve invloed op de kwaliteit van het boezemwater. HDSR hanteert dezelfde normen als Rijnland. Als het water in HDSR aan de norm voldoet, heeft dit geen negatieve invloed op de kwaliteit van het water in Rijnlands boezem.

5. Hoe presteert Rijnland t.o.v. andere waterschappen in het realiseren van de KRW-doelen; doet de Unie een vergelijking?

Antwoord op deze vraag is te vinden bij vraag 3 van de Algemene Waterschapspartij. De Unie doet geen vergelijking.

6. Op welke wijze en in welke mate beïnvloedt afspoelend regenwater van verhardingen en bebouwing de waterkwaliteit en welke acties zijn daarop te nemen?

Afspoelend regenwater heeft in principe een positief effect op de waterkwaliteit. Het effect is alleen negatief als de oppervlakken waarvan dit water afspoelt vervuild zijn. Dit heeft vooral op lokaal niveau een negatief effect op de waterkwaliteit. Voor de grote wateren is de invloed van deze bron beperkt.

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

Technische vragen CDA (via email dhr. Hellinga, d.d. 27 februari 2014)

1. De voorgestelde strategie voor tweede KRW-periode is logisch. Als er aarzelingen bij het voorstel zijn, dan betreffen die de langdurige periode, waarvoor we ons inhoudelijk en financieel vastleggen. Brussel wordt gevreesd. De beeldvorming is, dat als er éénmaal iets is aangeboden je er nooit meer van afkomt. Bilateraal verzekerde je al, dat ook tijdens de looptijd van die tweede periode met argumenten kan worden afgeweken van een eerder aangeboden programma. Het lijkt me van belang om dat in een Nota van Wijziging of Nota van Toelichten nader uit te leggen en ook vast te leggen.

Het is erg lastig in te schatten in hoeverre problemen met Brussel optreden als wordt afgeweken van het voorgenomen KRW-programma. Enerzijds bestaat het beeld dat er weinig speelruimte is op de ingediende plannen. Anderzijds is er geen enkele partij in Nederland die de ingediende plannen letterlijk uitvoert. Uiteindelijk gaat het primair om de effecten die met de maatregelen bereikt worden.

Na elke uitvoeringstermijn bestaat de mogelijkheid om de plannen aan te passen en deze opnieuw in te dienen. Deze mogelijkheid benutten we volledig met voorliggende Nota Schoon Water 2.

Het feitelijke oordeel van Brussel over de realisatie van de eerste uitvoeringstermijn (2010-2015) wordt in 2018 verwacht. Dan heeft Brussel de eerste uitvoeringstermijn en de nieuwe plannen beoordeeld. Op dit moment is niet in te schatten hoe dit oordeel werkelijk zal uitpakken. Het oordeel hangt mogelijk samen met ontwikkelingen op andere Brusselse thema's.

Voor Rijnland is het belangrijk dat we de juiste maatregelen uitvoeren en het geld doelmatig gebruiken. En dat we duidelijke argumenten hebben waarom we sommige maatregelen eventueel niet uitvoeren en laten zien dat we serieus werk maken van de Brusselse opgave. Als het daarvoor nodig is om met maatregelen naar de volgende uitvoeringstermijn door te schuiven, dan kunnen we dat doen.

In de voorbereiding van de derde uitvoeringstermijn vindt opnieuw een evaluatie plaats. In Nederland is afgesproken dat we op dat moment beoordelen in hoeverre doelverlaging om economische redenen nodig is. Ook dan kunnen we het programma aanpassen.

Los van goede argumenten is er een aantal manieren waarop Rijnland het risico op (doorvertaling van) Brusselse sancties kan verminderen:

- Maatregelen in de landelijke (Brusselse) databases flexibel benoemen als onderdeel van herstelprogramma's.
- Reeds voorziene maatregelen die een positief effect hebben op de waterkwaliteit in de plannen opnemen. Dat geeft "body" aan het programma en vergroot de kans dat een aanzienlijk deel wordt uitgevoerd. In het vorige programma is bv het baggerprogramma van de boezem als KRW-maatregel opgevoerd. Zo is bv de renovatie van de awzi (vele mln) als KRW-maatregel op te voeren. Nadeel is dat deze plannen een Brusselse "resultaatverplichting" hebben. Waarbij het de vraag is of dat een risico is bij projecten die sowieso uitgevoerd worden.

2. Verder hebben we het nog even gehad over water-inspanningen door ANV's (Agrarische NatuurVerenigingen). Er is al contact met de Groene Klaver. Ik denk, dat het de moeite waard is om dit te verbreden naar alle ANV's binnen Rijnland. Veelzijdig Boerenland is beschikbaar.

Het Ministerie van EZ onderhandelt met Brussel over de inzet van GLB-gelden voor de periode 2014-2020. In Nederland coördineren de provincies de regionale verdeling van deze gelden. De waterschappen hebben via de Unie aangegeven een aanzienlijk bedrag aan cofinanciering te willen leveren voor watergerelateerde maatregelen. Hier tegenover komt subsidie te staan. Met de individuele provincies moeten hierover op korte termijn bestuurlijke afspraken gemaakt worden.

Rijnland gaf in 2013 aan mogelijkheden te zien voor een cofinanciering van maximaal € 2,4 mln/jaar

NOTA VAN TOELICHTING

14.15173

(13.46544). Dit was gebaseerd op een totaal beschikbaar budget van € 40 mln/jaar. Inmiddels is duidelijk dat vanuit het GLB jaarlijks ongeveer 32,5 mln euro beschikbaar is voor watergerelateerde maatregelen. Na verdeling over de 4 landsdelen blijkt dat er voor Noord- en Zuid-Holland jaarlijks ongeveer €5,2 mln beschikbaar is. Dit is ongeveer de helft van het bedrag dat de waterschappen aangaven jaarlijks te willen cofinancieren (€9,3 mln). In de aankomende onderhandelingen met beide provincies zal daarom afgesproken moeten worden op hoeveel geld de verschillende waterschappen aanspraak kunnen maken.

Op basis van het totale bedrag van 5,2 mln voor Noord- en Zuid-Holland zou Rijnland minimaal op de volgende bedragen aanspraak kunnen maken:

- Provincie Noord-Holland: €300.000,- per jaar
- Provincie Zuid-Holland: €830.000,- per jaar

Dit zijn indicatieve bedragen, omdat de onderhandelingen over de verdeling nog moeten plaatsvinden.

De gelden zijn te benutten voor cofinanciering van de volgende projecten:

- Projecten ten behoeve van emissiereducties in de agrarische sector, zoals benoemd in de Nota Schoon Water 2 (onder meer gekoppeld aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer).
- Blauwe diensten.
- Maatregelen in landelijk gebied ten behoeve van de NBW-opgave.

De inzet van Rijnland op de reductie van agrarische emissies in de Nota Schoon Water 2 is op de beschikbare GLB-gelden afgestemd. In die zin is de gevraagde cofinanciering van 1 mln vooralsnog als taakstellend te zien.

Bijlage 4. Nota van wijziging (14.14.821)

NOTA VAN WIJZIGING

14.14821

14.14821

Vergaderdatum	12-3-2014	Agendanummer	8
Onderwerp	Programma 2e uitvoeringstermijn KRW		
Registratienummer	14.14821		
Collegevergadering	4-3-2014		
Portefeuillehouder	J.G.M. Schouffoer		
Bijlage			

Op 26 februari 2014 is het programma voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW (14.09432) besproken in de commissie Veiligheid en Gezond Water. Naar aanleiding van die behandeling wordt voorgesteld om het conceptbesluit (14.09436) als volgt aan te passen:

Beslispunt 1:

“De Nota Schoon Water 2, ofwel het KRW-programma voor de twee uitvoeringstermijn (2016-2021) vast te stellen met als onderdelen:”

te vervangen door:

“De Nota Schoon Water 2 vast te stellen als *kadernota* voor de 2e uitvoeringstermijn KRW-maatregelen (2016-2021) met als onderdelen:”

Beslispunt 3:

“Het concept KRW-programma via het landelijke spoor uiterlijk op 22 december 2014 ter inzage te leggen.”

te vervangen door:

“Het concept KRW-programma via het landelijke spoor uiterlijk op 22 december 2014 ter inzage te leggen en voorafgaand aan tervisielegging een conferentie te organiseren voor onze uitvoeringpartners, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.”

Bijlage 5. VV-voorstel (14.09431)

VV VOORSTEL

Vergaderdatum	12-3-2014	Agendanummer	8
Onderwerp	Programma tweede uitvoeringstermijn KRW		
Registratienummer	14.09431	Projectnummer	
Collegevergadering	4-2-2014		
Portefeuillehouder	J.G.M. Schouffoer		
Bijlage	1		
VV-commissie	Veiligheid en Gezond Water	d.d.	26-2-2014

Samenvatting

Rijnland werkte samen met gebiedspartijen in de eerste uitvoeringstermijn (2010-2015) van de Kaderrichtlijn Water aan Schoon en Gezond water. Het afgelopen jaar stelden we een plan op voor de tweede uitvoeringstermijn (2016-2021). We informeerden u gedurende de planvorming in diverse stukken, twee informatieve VV's en een bestuurlijke excursie. Bijgevoegde Nota Schoon Water 2 licht het nieuwe KRW-programma toe. Voorliggend stuk beperkt zich tot de besluitvorming.

Conceptbesluit

1. De Nota Schoon Water 2, ofwel het KRW-programma voor de tweede uitvoeringstermijn (2016-2021) vast te stellen met als onderdelen:
 - a. De strategie voor de tweede uitvoeringstermijn, die de KRW ziet als een gezamenlijke opgave van partijen. De strategie voorziet erin dat 1) gebiedsbreed middels emissiereductie de waterkwaliteit verbeterd wordt, 2) middels meekoppelkansen de oevervegetatie en habitat voor vis verbeterd wordt en 3) in enkele geprioriteerde wateren alle noodzakelijke KRW-maatregelen uitgevoerd worden.
 - b. De begroting voor de tweede uitvoeringstermijn, met een bruto investeringsniveau van 4,5 mln/jaar, opgebouwd uit: 1) landbouwgerelateerde maatregelen (2,0 mln/jaar), 2) meekoppelkansen voor oevervegetatie en habitat voor vis (1,0 mln/jaar) en 3) maatregelen op enkele geprioriteerde wateren (1,5 mln/jaar).
2. De begroting over te nemen in de Meerjarenplanning (MJP) van Rijnland.
3. Het concept KRW-programma via het landelijke spoor uiterlijk op 22 december 2014 ter inzage te leggen.
4. De provincies Noord- en Zuid-Holland te verzoeken om de bijgestelde begrenzing van de KRW-wateren en de geactualiseerde ecologische doelstellingen vast te stellen.
5. Er naar te streven de eerste maatregelen van de tweede uitvoeringstermijn uiterlijk in 2016 in uitvoering te brengen.

VV VOORSTEL

Aanleiding en probleemstelling

De KRW biedt de mogelijkheid om aan het eind van de eerste (huidige) uitvoeringstermijn de plannen voor de volgende termijnen te herzien. Zo kunnen ervaringen en nieuwe inzichten meegenomen worden. We hielden daarom de bestaande KRW-opgave tegen het licht en pasten deze waar nodig aan. Dat leidt tot een bijgesteld KRW-programma voor de volgende 2 planperiodes (2016-2021 en 2022-2027). Bijgevoegde Nota Schoon Water 2 licht dit programma toe.

Beleidskader en beleidsruimte

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die vanaf december 2000 geldt. Deze richtlijn is verankerd in de Waterwet. De Kaderrichtlijn Water kent de volgende beleidsruimte:

- Ruimte om de maatregelen te faseren over 3 planperiodes van 6 jaar. Rijnland benut deze ruimte.
- Ruimte om na elke planperiode de doelen en begrenzingen van de wateren te optimaliseren. Deze ruimte benut Rijnland door doelen te corrigeren en de begrenzing van de wateren te optimaliseren.
- Ruimte om na elke planperiode de maatregelen kritisch tegen het licht te houden. Rijnland herzag de maatregelen grondig op basis van een nieuwe analysemethode.

Oplossing

Het college van Rijnland stelt op basis van de uitvoeringsstrategie voor de tweede uitvoeringstermijn van de KRW de volgende variant voor (meer informatie in de Nota Schoon Water 2):

1. Aan de slag met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer voor de vijf relevante teelten glastuinbouw, bollenteelt, boomteelt, veenweide en akkerbouw.
2. Verbetering van de begroeiing en het vis-habitat (inclusief essentiële migratieverbindingen) in niet geprioriteerde KRW-wateren middels meekoppelkansen én de optimalisatie van operationeel beheer en onderhoud.
3. Herstelplannen voor de geprioriteerde wateren, te weten de vier wateren rond de Groene-As (Nieuwe Meer, Amstelveense Poel, Bovenlanden Aalsmeer en Westeinder Plassen), de Langeraarse Plassen en de Wilck.

Daarnaast voeren we onderzoek uit naar landbouwemissies, de slibproblematiek (Sloene, Klein Vogelesang), de mosselpopulatie enz.

Overwegingen bij het voorgestelde programma zijn:

1. De tijd is rijp om met de landbouwopgave aan de slag te gaan. De agrarische sector stelde een goed plan op en Europa komt met geld (GLB). Een oplossing is cruciaal voor al Rijnlands water. Rijnland betaalt mee, omdat het ons belang is dat het water schoner wordt. We verwachten de grootste bijdrage van de agrarische sector.
2. In de eerste uitvoeringstermijn bleek dat met meekoppelkansen goedkoop en efficiënt aan de KRW-opgave gewerkt kon worden. Zo werken we integraal. We trekken een aanzienlijk bedrag per jaar uit, omdat er zich de komende jaren relatief veel meekoppelkansen voordoen. Ook bij andere overheden liggen meekoppelkansen (bv. vaarwegen KRW-proof van PNH).
3. De keuze van de geprioriteerde wateren sluit aan bij de ambtelijke capaciteit en de positieve houding van gebiedspartijen. Als de wateren rond de Groene As als een cluster wordt beschouwd, vormen deze wateren samen met Langeraar twee grote herstelprogramma's. De inzet voor de Wilck is beperkt. Het geprioriteerde pakket lijkt op de huidige inzet voor de herstelplannen voor de Reeuwijkse en Nieuwkoopse plassen. De wateren liggen in beide provincies, om optimaal gebruik van subsidiemogelijkheden te kunnen maken.
4. De beijzering van beide veenplassen (Amstelveense Poel, Langeraar) zit niet in het voorstel. We wachten eerst de resultaten van het lopende onderzoek op de Reeuwijkse Plassen af.

Voor de drie elementen van het voorstel zijn er opties voor aanpassingen:

- Verlaging inzet op Deltaplan Agrarisch waterbeheer, bijvoorbeeld door ons op minder dan 5 teelten te richten. Een lagere inzet geeft een kleinere mogelijkheid om GLB-subsidies te benutten.
- Verlaging van de inzet op meekoppelkansen. Dan vervalt het voordeel van integrale uitvoering en is er een risico om medefinanciers te verliezen (multiplier-effect).

VV VOORSTEL

- Verlaging of verhoging van het aantal geprioriteerde wateren. Verlaging is mogelijk binnen de cluster van de 4 wateren in Noord Holland. Ook verhoging is mogelijk. Bv. door toevoeging van de Zoetermeerse Plas (+1 miljoen/jaar).

CONSEQUENTIES:

Financieel:

In de eerste uitvoeringstermijn investeerde Rijnland, provincies en rijk 35 miljoen euro in de Rijnlandse KRW-opgave, ofwel 5,8 mln/jaar. Rijnland investeerde netto 3,5 mln/jaar.

Het voorgestelde programma voor de tweede uitvoeringstermijn kent een bruto-investering van 4,5 mln/jaar, die als volgt is opgebouwd:

1. Landbouw-aanpak: 2 mln/jaar voor de periode 2016-2020, waarvan de helft GLB-subsidies. De overblijvende miljoen wordt deels door Rijnland en deels door andere partijen opgebracht.
2. Meekoppelkansen: 1,0 mln/jaar voor de periode 2016-2021, te besteden in de opgave van de niet-geprioriteerde wateren.
3. Geprioriteerde wateren: 1,5 mln/jaar voor de periode 2016-2020, te besteden aan herstelprogramma's.

De netto investering voor Rijnland bedraagt bij een GLB-cofinanciering van 1 mln/jaar maximaal 3,5 mln/jaar. Dit bedrag daalt als er meer subsidies worden verworven (hetgeen we beogen).

Rijnland zet met dit voorstel het actuele netto-investeringsniveau van 3,5 miljoen/jaar voort. De tarieven nemen dus niet toe vanwege de KRW-opgave. Het bedrag daalt verder vanwege optimalisaties, medefinanciering door andere partijen en het actief zoeken naar subsidies. Een relatief beperkt investeringsniveau voor de KRW-opgave geeft in het programma Gezond Water van WBP5 ruimte voor investeringen in zwemwater en het kleine water in polder en stedelijk gebied.

Noodzaak, urgentie en uitvoeringsniveau (NUU):

Het is een wettelijke eis dat het KRW-programma voor de tweede uitvoeringstermijn uiterlijk op 22 december 2014 ter visie wordt gelegd. De besluitvorming is al in het eerste kwartaal van 2014, omdat de resultaten nodig zijn voor de afstemming met andere waterschappen en provincies in KRW-deelstroomgebied Rijn-west.

Juridisch:

De Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) geldt vanaf december 2000 geldt en is verankerd in de Waterwet. Het rijk heeft middels de Wet Nerpe (24/05/2012) de mogelijkheid Brussels sancties naar regionale partijen door te zetten. De begrenzing van de wateren en de ecologische doelen worden conform de Waterwet formeel door de provincies vastgesteld.

Personeel:

De capaciteit voor de uitvoering van het programma wordt belegd via de MJP's. Dit betreft de periode 2016-2021, maar ook de inzet die nodig is om in 2014 en 2015 voorbereidend werk te treffen. Inzet betreft de Afdelingen Beleid, Planvorming en Projecten, Bouwzaken en Beheer Watersystemen.

ICT:

De informatie wordt per KRW-water opgeslagen in het landelijke KRW-portaal (Aquo-kit). Team Monitoring van de Afdeling Beleid voert deze informatie in. Het rijk gebruikt deze databases voor de verplichte rapportages naar Brussel.

Tijd:

Zie NUU en hoofdstuk 8 van de Nota Schoon Water 2.

Risico's:

Europa wil dat in 2015 alle wateren in een goede toestand verkeren. Dat lukt niet. De KRW biedt mogelijkheden tot fasering, die we gebruiken. En Rijnland voerde, op basis van goede argumenten,

VV VOORSTEL

niet alle maatregelen van de 1^e uitvoeringstermijn uit. Of dit tot problemen leidt is onduidelijk, omdat het rijk hierover nog met Brussel in gesprek is.

De totale investering is met 4,5 miljoen/jaar iets hoger dan de minimaal noodzakelijke investering in de periode 2016-2027. Dat geeft het risico dat in de derde planperiode relatief hoge investeringen nodig zijn (“hockeystick-effect”). Anderzijds blijken de kosten van de maatregelen elke nieuwe uitvoeringstermijn weer te dalen en anticiperen we op de nog onbekende gevolgen van de herijking van de KRW (2019). In die zin is sprake van een ‘geen-spijtprogramma’.

Duurzaamheid:

De KRW vormt de belangrijkste concrete duurzaamheidsopgave van Rijnland. Doel van de KRW is om een goede waterkwaliteit met een gezonde ecologie te realiseren en te behouden.

Communicatie:

Er is voor de te prioriteren wateren een gebiedsproces gevoerd, waarbij de plannen met de gebiedspartijen partijen zijn afgestemd. Dit proces wordt voortgezet bij het opstellen van concrete herstelplannen (Denk mee met KRW2, www.rijnland.net/plannen/planvorming). De plannen worden eind 2014 een half jaar ter visie gelegd.

Bijlagen

- Concept VV-besluit (14.09436)
- Nota Schoon Water 2 (14.09437)
- Achtergrondrapport bij de planvorming voor KRW2 (14.08364)
- Informatiebladen waterlichamen KRW2

Bijlage 6. VV-besluit (14.09436)

Nr. 14.09436

DE VERENIGDE VERGADERING VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND;

Gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden d.d. 4-2-2014, nr. 14.09431;

Gelet op KRW;

B E S L U I T:

1. De Nota Schoon Water 2 vast te stellen als *kadernota* voor de tweede uitvoeringstermijn KRW-maatregelen (2016-2021) met als onderdelen:
 - a. De strategie voor de tweede uitvoeringstermijn, die de KRW ziet als een gezamenlijke opgave van partijen. De strategie voorziet erin dat 1) gebiedsbreed middels emissiereductie de waterkwaliteit verbeterd wordt, 2) middels meekoppelkansen de oevervegetatie en habitat voor vis verbeterd wordt en 3) in enkele geprioriteerde wateren alle noodzakelijke KRW-maatregelen uitgevoerd worden.
 - b. De begroting voor de tweede uitvoeringstermijn, met een bruto investeringsniveau van € 4,5 mln/jaar, opgebouwd uit: 1) landbouwgerelateerde maatregelen (€ 2,0 mln/jaar), 2) meekoppelkansen voor oevervegetatie en habitat voor vis (€ 1,0 mln/jaar) en 3) maatregelen op enkele geprioriteerde wateren (€ 1,5 mln/jaar).
2. De begroting over te nemen in de Meerjarenplanning (MJP) van Rijnland.
3. Het concept KRW-programma via het landelijke spoor uiterlijk op 22 december 2014 ter inzage te leggen en voorafgaand aan tervisielegging een conferentie te organiseren voor onze uitvoeringspartners, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.
4. De provincies Noord- en Zuid-Holland te verzoeken om de bijgestelde begrenzing van de KRW-wateren en de geactualiseerde ecologische doelstellingen vast te stellen.
5. Ernaar te streven de eerste maatregelen van de tweede uitvoeringstermijn uiterlijk in 2016 in uitvoering te brengen.
6. Zodra blijkt dat voor het budget voor landbouwgerelateerde maatregelen niet de voorziene GLB-subsidies zullen worden verkregen (1,0 mln/jaar), doen dijkgraaf en hoogheemraden één of meerdere voorstellen aan de verenigde vergadering van het hoogheemraadschap van Rijnland tot aanpassing van de Nota Schoon Water 2 die gericht zijn op het in evenwicht brengen van de beschikbare en noodzakelijke geldelijke middelen.

Leiden, 12-3-2014

De Verenigde Vergadering,

G.J. Doornbos,
dijkgraaf

ir. A. Haitjema,
secretaris